

BIJLAGE 1

Jaarverslag Kunst van Lezen 2024

Inhoudsopgave

Jaarverslag

Kunst van Lezen 2024

Inleiding	3
1. Reflectie op de ontwikkelingen in 2024	6
2. Onderzoeksactiviteiten Kunst van Lezen	9
2.1 Onderzoeksactiviteiten in 2024	9
2.2 Gepubliceerd in 2024 met budget van Kunst van Lezen	12
3. Resultaten BoekStart	13
3.1 Bereik BoekStart	13
3.2 Deskundigheidsbevordering BoekStart	20
3.3 Overige activiteiten BoekStart	21
3.4 Communicatie BoekStart	22
4. Resultaten de Bibliotheek op school	24
4.1 De Bibliotheek op school po	24
4.2 Speciaal onderwijs	29
4.3 De Bibliotheek op school vo	29
4.4 De Bibliotheek op school beroepsonderwijs	33
4.5 Communicatie de Bibliotheek op school	37
5. Overige onderdelen generieke aanpak	39
5.1 Kunst van Lezen in het Caraïbische deel van het Koninkrijk	39
5.2 Koppeling met de landelijke digitale jeugdcollectie en diensten van de KB	40
5.3 Bovenlokale en lokale strategische netwerken leesbevordering	40
6. Resultaten Gezinsaanpak	42
6.1 Verkenning Tel mee met Taal	42
6.2 Positief leesklimaat thuis stimuleren via BoekStartcoach en VoorleesExpress	43
6.3 Bibliotheken versterken als verbindende schakel tussen preventie en curatie	43
6.4 Gezinsaanpak in de jeugdgezondheidszorg	44
6.5 Gezinsaanpak in kinderopvang en onderwijs stimuleren	44
6.6 Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid	45
7. Organisatie Kunst van Lezen	47
7.1 Verantwoordelijkheden en bemensing	47
7.2 Communicatie	48
7.3 Nationale en internationale vertegenwoordiging	48
7.4 Financiën	48

Inleiding

Het programma Kunst van Lezen richt zich op het bevorderen van leesmotivatie en daarmee op het voorkomen van laaggeletterdheid. Dat is niet alleen in het belang van de kinderen en jongeren die het programma bereikt, maar ook van de maatschappij als geheel. Stichting Lezen is hoofduitvoerder en penvoerder van Kunst van Lezen. KB – nationale bibliotheek (hierna: KB) is mede-uitvoerder. Samen zijn zij verantwoordelijk voor de regie, doorontwikkeling en aansturing van Kunst van Lezen.¹

Doel en opbouw

Doelstelling van Kunst van Lezen is versterking van de leescultuur thuis, in de kinderopvang en in het onderwijs. De programma's en activiteiten van Kunst van Lezen zijn ingebed binnen leesbevorderingsnetwerken op landelijk, provinciaal en lokaal niveau.

Kunst van Lezen omvat drie onderdelen die gebaseerd zijn op *De doorgaande leeslijn*², het centrale beleidsuitgangspunt van Stichting Lezen:

- BoekStart, bestaande uit BoekStart voor baby's, BoekStart in de kinderopvang en de BoekStartcoach;
- de Bibliotheek *op school*, in het primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo, gericht op vmbo en praktijkonderwijs), middelbaar beroepsonderwijs (mbo, zowel in brede zin als specifiek in de opleiding pedagogisch werk en onderwijsassistent) en in het hoger beroepsonderwijs (hbo, specifiek de pabo's en tweedegraads lerarenopleidingen);
- het opzetten van (boven)lokale (strategische) leesbevorderingsnetwerken.

Inbedding in Tel mee met Taal

Sinds 2016 maakte Kunst van Lezen deel uit van Tel mee met Taal, het landelijke actieprogramma voor preventie en bestrijding van laaggeletterdheid.³ Eind 2024 is dit actieprogramma afgerond.

Binnen Tel mee met Taal was Kunst van Lezen tot en met 2024 verantwoordelijk voor maatregel 6:

*Effectieve preventieve aanpak: landelijk ondersteuningsprogramma voor leesbevordering, met focus op laagtaalvaardige gezinnen.*⁴ Deze maatregel was opgedeeld in vijf onderdelen:

- A. generieke inzet op leesbevordering via BoekStart en de Bibliotheek *op school*;
- B. aanvullende investeringen in het bereiken van laagtaalvaardige ouders;
- C. specifieke inzet van bibliotheken op het bereiken van laagtaalvaardige ouders en kinderen, zodat leesplezier voor iedereen bereikbaar wordt;
- D. verwerking van relevante inzichten uit onderzoek in de aanpak;
- E. versterking van de preventieve aanpak van laaggeletterdheid door kinderen uit risicogroepen effectiever te ondersteunen via betere aansluiting op het onderwijsachterstandenbeleid, de jeugdgezondheidszorg en de kinderopvang.

De maatregelen 6B, 6C, 6D en 6E waren specifiek gericht op laagtaalvaardige gezinnen,

1 Dit verslag is een bijlage bij het jaarverslag 2024 van Stichting Lezen. Meer informatie over het programma is te vinden op de site van Stichting Lezen: <https://www.lezen.nl/activiteit/boekstart/> en <https://www.lezen.nl/activiteit/de-bibliotheek-op-school/>.

2 [De doorgaande leeslijn - Stichting Lezen](#)

3 Zie www.telmeemettaal.nl

4 Kunst van Lezen en Tel mee met Taal: [Kunst van Lezen - Stichting Lezen](#)

met het oog op de taalontwikkeling van met name jonge kinderen in de voorschoolse leeftijd. Deze maatregelen kregen concreet uitwerking in de preventieve Gezinsaanpak en in de inzet van de BoekStartcoach, beiden gericht op het bereiken van taalarme gezinnen met jonge kinderen. In aanvulling daarop heeft Stichting Lezen samen met de afdeling Bibliotheekstelsel van de KB en Stichting Lezen en Schrijven de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid (GGG) ontwikkeld. Deze samenhangende lokale aanpak stelt gemeenten in staat taalarme gezinnen te helpen bij het versterken van de lees- en taalontwikkeling van de kinderen en de basisvaardigheden van de ouders. Hiervoor werd in 2020 een subsidie verstrekt die tot en met 2024 doorliep.

Tel Mee met Taal werd in 2023 geëvalueerd. Over maatregel 6 schreven de onderzoekers: *“We kunnen concluderen dat halverwege het programma het merendeel van de openbare bibliotheekorganisaties een samenwerking hebben (sic) met basisscholen, middelbare scholen en kinderopvanginstellingen om te werken aan een kwalitatief goede (digitale) educatieve dienstverlening, zoals een schoolbibliotheek. Daarnaast hebben alle openbare bibliotheekorganisaties een educatieve Gezinsaanpak gericht op ouders met jonge kinderen, en in het bijzonder op laagtaalvaardige gezinnen.”*⁵

In 2024 besloot OCW deze subsidie te verlengen tot en met 2025. De inhoudelijke verantwoording daarover is meegenomen in dit jaarverslag, zie hoofdstuk 6. Begin 2025 volgt een eindevaluatie, waarvoor Stichting Lezen opnieuw bevraagd wordt over de gezinsgerichte aanpak.

Subsidieregeling Masterplan basisvaardigheden (2023-2024)

In november 2023 kreeg Stichting Lezen een bedrag van € 73,9 miljoen uit het Masterplan basisvaardigheden voor de schooljaren 2023-2024, 2024-2025 en 2025-2026. Dat geld is bestemd voor de implementatie van BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek op school op nieuwe locaties en voor de doorontwikkeling van deze programma's op locaties die al met deze programma's werkten.

De masterplanmiddelen hebben een grote impact; het totaal aantal deelnemende locaties is met minstens 20% gegroeid. Dat blijkt uit de resultaten van de Bibliotheekmonitor en de Monitorinstrumenten van BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek op school.

Bibliotheekmonitor van de KB

De in dit jaarverslag opgenomen bereikcijfers van BoekStart en de Bibliotheek op school po en vmbo zijn afkomstig uit online-enquêtes die de KB in het kader van de *Bibliotheekmonitor*⁶ onder bibliotheken uitzet. Sinds 2024 wordt gewerkt met een integrale vragenlijst voor alle onderdelen van de educatieve dienstverlening door lokale bibliotheken: zowel dienstverlening ten behoeve van de voorschoolse educatie (o.a. BoekStart) als de educatieve dienstverlening in het primair, voortgezet en beroepsonderwijs (o.a. de

5 Het rapport van Ockham/IPS en ECBO is te vinden op <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/06/08/tussentijdse-evaluatie-vervolgaanpak-laaggeletterdheid-2020-2024>; maatregel 6 komt daarin vanaf p. 85 aan de orde; de geciteerde tekst komt uit p. IV van de conclusies.

6 In mei 2025 verschijnt het rapport: Dienstverlening voor jeugd door openbare bibliotheken, 2023-2024. Zie: Bibliotheekmonitor B netwerk [Bibliotheekmonitor](#) | [Bnetwerk](#)

Bibliotheek op school). De rapportages van de *Bibliotheekmonitor* gaan altijd over het afgelopen schooljaar. In dit jaarverslag rapporteren we daarom wat betreft het bereik over het schooljaar 2023-2024 en niet over het kalenderjaar 2024. In dit jaarverslag baseert Stichting Lezen zich, voor wat betreft de aantallen scholen, op de gegevens van de website <https://www.ocwincijfers.nl>. Voor de verspreiding van het BoekStartkoffertje vermelden we zowel de cijfers per schooljaar als per kalenderjaar.

Monitorinstrumenten van Stichting Lezen

Om te weten of de aanpak van BoekStart in de kinderopvang, de BoekStartcoach en de Bibliotheek op school aanslaat, laat Stichting Lezen jaarlijks monitoronderzoeken uitvoeren. Aan de hand daarvan kunnen de betrokken organisaties vaststellen of de leesbevorderingsdoelen worden verwezenlijkt en zo nodig verbeteringen doorvoeren. Desan voert de monitoronderzoeken⁷ uit over BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek op school po en vmbo/praktijkonderwijs. Sardes doet de onderzoeken naar de Bibliotheek op school mbo en pabo en de BoekStartcoach. De onderzoeken lopen van begin oktober tot in januari. De individuele rapportages komen vanaf medio februari beschikbaar, zodat kinderopvang, consultatiebureau en onderwijs de resultaten nog mee kunnen nemen in hun nieuwe jaarplannen.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 bevat een korte reflectie op de belangrijkste ontwikkelingen die zich in 2024 voordeden. Hoofdstuk 2 gaat in op de onderzoeken die op initiatief en/of met financiering van Kunst van Lezen zijn uitgevoerd. De hoofdstukken 3, 4 en 5 doen verslag van het bereik van de verschillende onderdelen van maatregel 6A, te weten BoekStart en de Bibliotheek op school. Hoofdstuk 6 beschrijft de activiteiten die te maken hebben met de preventieve Gezinsaanpak. Het gaat daarbij om zowel de activiteiten die voortkomen uit de maatregelen 6B, 6C, 6D en 6E als om de afzonderlijk gefinancierde ontwikkeling van een samenhangende lokale aanpak bij gemeenten. De BoekStartcoach maakt weliswaar onderdeel uit van de preventieve aanpak, maar is opgenomen in hoofdstuk 3 over BoekStart. Hoe Kunst van Lezen is georganiseerd en gefinancierd, komt aan de orde in hoofdstuk 7.

De laatste jaren is de term leesmediaconsulent bij steeds meer bibliotheken de gangbare functiebenaming in het primair en voortgezet onderwijs aan het worden. Toch noemen nog veel bibliotheken de functie leesconsulent, zeker wanneer het bibliotheekmedewerkers betreft die vooral de kinderopvang ondersteunen. In dit jaarverslag gebruiken wij beide termen.

Tamar van Gelderen,

directeur-bestuurder Stichting Lezen

Adriaan Langendonk,

programmamanager Kunst van Lezen
Amsterdam/Den Haag, maart 2025

⁷ [Meten is weten](#)

1. Reflectie op de ontwikkelingen in 2024

Steun van bewindspersonen en Tweede Kamer

Vanaf de zomer van 2022 kwam er beleidsmatig veel in beweging rondom leesbevordering in het algemeen en Kunst van Lezen in het bijzonder. De minister van primair en voortgezet onderwijs en de staatssecretaris van cultuur stelden in het kader van het Masterplan basisvaardigheden extra geld beschikbaar voor BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek op school. De vaardigheden van leerlingen op met name het gebied van taal en rekenen gingen de afgelopen jaren steeds verder achteruit, deels als gevolg van corona. Met een impulssubsidie van € 12,9 miljoen uit het Masterplan basisvaardigheden konden in 2023 1.425 nieuwe locaties van kinderopvang, basisscholen en vmbo-scholen in Europees en Caribisch Nederland starten met de implementatie van BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek op school.

In oktober 2023 maakten de bewindspersonen opnieuw geld uit het Masterplan basisvaardigheden vrij voor beide programma's. Van de in totaal € 73,9 miljoen voor de schooljaren 2023-2024, 2024-2025 en 2025-2026 is circa € 20 miljoen geoormerkt voor nieuw te ontwikkelen locaties. De resterende € 54 miljoen gaat naar de doorontwikkeling van de programma's op school- en kinderopvanglocaties die al eerder aan de slag waren gegaan. Ook biedt de nieuwe regeling ruimte om extra te investeren in leesbevordering op nieuwe en bestaande locaties van praktijkonderwijs, het brede mbo en mbo- en hbo-beroepsopleidingen voor opvoeding en onderwijs.

Van deze regeling is, zoals de tabel hieronder laat zien, in 2024 massaal gebruik gemaakt, met als resultaat een explosieve toename van het aantal deelnemende bibliotheken en onderwijs- en kinderopvanginstellingen aan de drie programmaonderdelen.

Tabel 1: gerealiseerde aantallen nieuw aangesloten locaties en doorontwikkelingslocaties Masterplan basisvaardigheden 2023-2024 (uitgevoerd in 2024) voor BoekStart en de Bibliotheek op school

Totalen gehonoreerde nieuwe locaties 2024 per categorie	
kinderopvanglocaties	595
po incl. speciaal onderwijs en nieuwkomers	296
po dBos+	7
dBos pro incl. speciaal onderwijs en nieuwkomers	34
dBos vmbo	92
beroepsonderwijs (pwo, pabo, mbo-breed en lerarenopleiding)	39
som alle nieuwe locaties 2024	1.063

Totalen gehonoreerde doorontwikkelingslocaties 2024 per categorie	
kinderopvanglocaties	2.051
speciaal onderwijs en basisscholen met een CBS-achterstandsscore > 1	729
basisscholen met een CBS-achterstandsscore < 1	853
dBos pro/vmbo incl. speciaal onderwijs < 500 leerlingen	138
dBos pro/vmbo incl. speciaal onderwijs > 500 leerlingen	79
beroepsonderwijs (pwo, pabo, mbo-breed en lerarenopleiding)	48
som alle dooront-wikkelings-locaties	3.898

Via de motie Mohandis⁸ was in 2022 vrijwel kamerbreed gevraagd om een meerjarige toekomstvisie op de samenwerking tussen de bibliotheken en het onderwijs. Ook vroeg de Tweede Kamer om onderzoek naar de wijze waarop en de financiële en juridische condities waaronder de Bibliotheek *op school* als concept duurzaam verankerd zou kunnen worden. De bewindspersonen gaven opdracht aan de KWINK groep om dit te onderzoeken. Het rapport werd door de staatssecretaris op 23 november 2023 naar de Kamer gestuurd⁹ als bijlage bij de Kamerbrief over het versterken van het bibliotheekstelsel. De beleidsreactie op dit rapport, die in 2024 was voorzien, is uitgesteld tot het eerste kwartaal van 2025.

Alle bibliotheken aan boord

In 2024 waren er in Nederland 131 lokale bibliotheken actief, met samen 1.260 vestigingen en servicepunten.¹⁰ Alle bibliotheken deden mee met de verspreiding van het BoekStart-koffertje. De meeste bibliotheken werkten bovendien, mede dankzij de masterplanmiddelen, met BoekStart in de kinderopvang (95,4%) en de Bibliotheek *op school* po (98,5%). Van de 131 bibliotheken zijn er 129 die een of meer middelbare scholen in hun werkgebied hebben. Het merendeel werkt met deze scholen samen: 78% van de lokale bibliotheken heeft tenminste één overeenkomst in het kader van de Bibliotheek *op school* vo.

Landelijk team BoekStart en de Bibliotheek op school

Het Masterplan basisvaardigheden was aanleiding voor het Strategisch overleg Jeugd & Onderwijs¹¹ om een Landelijk team BoekStart en de Bibliotheek *op school* op te zetten. Dit team zal in ieder geval in 2025 en 2026, dus zolang de masterplanmiddelen beschikbaar zijn, de uitvoering en begeleiding van het programma in goede banen leiden. De teamleden zijn afkomstig van provinciale ondersteuningsinstellingen (POI's). Zij ondersteunen

8 [Kst36200viii43.pdf \(parlementairemonitor.nl\)](#) motie Mohandis 22 november 2022

9 [Kamerbrief over stand van zaken versterken van het stelsel van openbare bibliotheken | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

10 [Dashboard Bibliotheekstatistiek \(Gegevenslevering Wsob\) | Bnetwerk \(bibliotheeknetwerk.nl\), \(deze cijfers zijn nog over 2023\)](#)

11 Het Strategisch overleg Jeugd & Onderwijs wordt gevormd door de directeur-bestuurder van Stichting Lezen, twee directeuren van POI's (vanuit het bestuur van SPN), twee bibliotheekdirecteuren namens de VOB en de netwerkmanager en het directielid Lezen en digitale geletterdheid van de KB. Dit overleg wordt ondersteund door de programmamanager Kunst van Lezen, de projectleider van het Landelijk team en de programmamanager van SPN.

de POI-coördinatoren van de programmalijnen bij de informatievoorziening, de uitvoering van de subsidieregeling en de begeleiding van de lokale bibliotheken bij de implementatie van de programma's. De specialisten van Stichting Lezen en de KB zijn primair verantwoordelijk voor de inhoud van de programma's. Zij onderhouden nauwe contacten met het Landelijk team, maar zijn er geen onderdeel van.

Bibliotheekconvenant

Bij de netwerkopgave De Geletterde samenleving uit het *Bibliotheekconvenant* en de daaraan gekoppelde netwerkagenda spelen BoekStart en de Bibliotheek *op school* sinds oktober 2020 een centrale rol. Deze rol is bevestigd in het herziene *Bibliotheekconvenant* dat in oktober 2024 is vastgesteld en dat geldig is tot 2027. Het convenant is ondertekend door de minister van OCW, het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de Vereniging Openbare Bibliotheken (VOB), KB - nationale bibliotheek en de Samenwerkende Provinciale Ondersteuningsinstellingen Nederland (SPN). Dit convenant wordt in 2025 uitgewerkt in een nieuwe versie van de *Netwerkagenda*. In 2026 wordt de Wet stelsel openbare bibliotheken (Wsob) herzien.

2. Onderzoeksactiviteiten Kunst van Lezen

2.1 Onderzoeksactiviteiten in 2024

Kunst van Lezen is medefinancier van veel onderzoek op het gebied van lezen en leesbevordering dat in opdracht en/of onder de coördinatie van Stichting Lezen wordt uitgevoerd. Alle onderzoeken die (mede) met financiering van Kunst van Lezen zijn gedaan in 2024 worden hieronder kort beschreven. Ze zijn gegroepeerd per thema van de onderzoeksagenda van Stichting Lezen zoals beschreven in hoofdstuk 2 van het jaarverslag van de stichting.

Thema Effectief leesonderwijs en leesmotivatie

Effectief leesonderwijs en de Bibliotheek op school

Bibliotheken en basisscholen in Friesland werkten tijdens de schooljaren 2021-2022 en 2022-2023 aan een pilot voor effectief leesonderwijs binnen de Bibliotheek op school, onder de noemer de Bibliotheek op school plus (hierna: dBos+). Deze pilot maakt gebruik van de aanpakken voor geïntegreerd lees- en zaakvakonderwijs *Focus op begrip* en *Blink Lezen*. De pilot wordt vanaf schooljaar 2024-2025 met geld uit het Masterplan basisvaardigheden uitgebreid naar honderd basisscholen, bij voorkeur scholen die veel leerlingen hebben met een verhoogd risico op taalachterstanden. Stichting Lezen onderzoekt de effectiviteit van dBos+ gedurende deze periode in samenwerking met Education Lab. In 2024-2025 vindt er in dat kader een implementatiestudie plaats op zeven basisscholen, gevolgd door een effectonderzoek in 2025-2027.

Vrij lezen op afstand

Mustapha Esadik bracht in kaart hoe docenten Nederlands in het voortgezet onderwijs tijdens de coronaperiode vrij lezen op afstand hebben georganiseerd. Hij interviewde negentien docenten uit alle leerlagen en verspreid over verschillende regio's in Nederland over hun ervaringen. Hun reflecties op de periode van de lockdowns geven inzicht in de factoren die bepaalden of vrij lezen op afstand effectief was. Voor studenten die toegang hadden tot boeken, bijvoorbeeld via de onlinebibliotheek, werkte het vrij lezen op afstand vrij goed. Naast de beschikbaarheid van boeken waren advisering en begeleiding factoren die het effect van het vrij lezen op afstand beïnvloedden.

Het [onderzoeksrapport](#) werd in 2024 gepubliceerd.

Thema Lezen in een multimediale omgeving

Digitale prentenboeken in de kinderopvang

Digitale prentenboeken hebben positieve effecten op de taalontwikkeling van jonge kinderen. Dit is te danken aan multimediale en interactieve verrijkingen in de boeken. Dit nieuwe onderzoek brengt de effectiviteit in kaart van het gebruik van digitale prentenboeken in de kinderopvang. Vier op de tien kinderopvanginstellingen gebruiken weleens digitale prenten-

boeken, vooral ter ondersteuning van voorlezen van papier. De onderzoekers kijken specifiek naar de inzet van digitale prentenboeken in combinatie met een abonnement en een training voor pedagogisch medewerkers. Ook kijken zij naar het gecombineerde gebruik van digitale en papieren prentenboeken en naar de meerwaarde van het gecombineerd gebruik van digitale prentenboeken thuis en in de kinderopvang. Het onderzoek loopt nog; afronding en publicatie volgen in 2025.

Technologiegebruik in ouder-kindprogramma's

Dit onderzoek behelst een meta-analyse van de bestaande wetenschappelijke literatuur over ouder-kindprogramma's met digitale elementen, zoals digitale prentenboeken of communicatieve en inhoudelijke ondersteuning op afstand. Daarbij kijken de onderzoekers specifiek naar de effecten van die digitale elementen op de ontluikende geletterdheid van kinderen en op de interactie tussen ouder en kind. Zij willen vaststellen of de toevoeging van technologie positief bijdraagt aan de effecten van ouder-kindprogramma's en zo ja, hoe dat werkt.

Het onderzoek wordt naar verwachting in 2025 afgerond en gepubliceerd.

Readification: jonge gamers stimuleren om te lezen

Readification wil jongeren enthousiast maken voor lezen door de verbinding te maken met gaming. De veronderstelling is dat de combinatie lezen aantrekkelijker maakt. In Ubisoft Special, een app met informatie voor gamers, zijn een zestal korte verhalen verschenen met multimediale verrijkingen die gebaseerd zijn op bestaande games, zoals *Assassin's Creed*.

Qrius onderzocht de effecten van Readification. Het [onderzoeksrapport](#) werd begin 2024 gepubliceerd. Een kwart van de jongeren tussen de 15 en 18 jaar blijkt de verhalen helemaal uit te lezen. Dit blijken vooral fervente lezers te zijn. De jongeren geven de verhalen een ruime voldoende, maar denken niet dat ze deze uit eigen beweging zouden zijn gaan lezen. Stichting Lezen heeft er, mede vanwege deze gemengde resultaten, voor gekozen Readification niet langer te ondersteunen.

Thema Diversiteit en inclusie

Leeswijzer voor diversiteit en inclusie in jeugdliteratuur

Stichting Lezen ontwikkelde deze [leeswijzer](#) in samenwerking met Sara van den Bossche (Universiteit Tilburg) op basis van het model dat Sara eerder met Anne Klomberg ontwikkelde.¹² De leeswijzer helpt professionals in de kinderopvang en in het onderwijs om te bepalen of en hoe een boek zich leent voor gesprekken rondom diversiteit en inclusie. Bij dit onderzoek waren ook betrokken Universiteit Leiden (Judi Mesman), Uitgeverij Wilde Haren (Loulou Drinkwaard), NBD Biblion (Ruben Brunings), Aisha Plein (@inclusieve-kinderboekenclub) en Marie-José Klaver (co-auteur *Omdat lezen loont*).

Leesbevordering in de Internationale Schakelklas

In dit peilingsonderzoek van ITTA en VU-NT2 Research wordt aan de hand van vragenlijsten en focusgroepen in kaart gebracht wat er op dit moment gebeurt aan leesbevordering

12 Jeugdliteratuur door de lens van etnisch-culturele diversiteit (Stichting Lezen, 2020)

in de Internationale Schakelklas (ISK) en wat de opvattingen hierover zijn van docenten en leerlingen. In de Het doel van het onderzoek is zicht te krijgen op wat goed gaat en wat beter kan, en op basis daarvan aanbevelingen te doen voor de praktijk. Afronding en publicatie zijn voorzien in 2025.

Thema De sociale lezer

Praten over lezen

Lesya Ganushchak van de Erasmus Universiteit inventariseerde het beschikbare onderzoek naar verschillende vormen van leesgesprekken in het primair en voortgezet onderwijs. Het [onderzoeksrapport](#) geeft antwoord op de vragen hoe gesprekken over lezen in de klas worden vormgegeven en welk effect ze hebben op de leesmotivatie, het leesgedrag en de leesvaardigheid van leerlingen. De programmaspecialist de Bibliotheek *op school* po nam deel aan begeleidingsgroep van dit onderzoek.

Overige en thema-overstijgende onderzoek

Voorlezen in de kinderopvang 2024

Stichting Lezen brengt eens in de vier jaar in kaart hoe het gesteld is met het voorleesklimaat en de aandacht voor leesbevordering in Nederlandse kinderopvanginstellingen. We zetten daarom in 2024 weer vragen uit onder pedagogisch medewerkers en leidinggevenden over het voorleesbeleid, de boekencollectie, de voorleesactiviteiten op de groep, de aandacht voor ouderbetrokkenheid en de samenwerking met scholen en bibliotheken. Daarbij keken we of deelname aan het programma BoekStart in de kinderopvang invloed heeft op het voorleesklimaat en op de mate van aandacht voor leesbevordering. Het rapport wordt in 2025 gepubliceerd.

Leesbevordering in het voortgezet onderwijs

Stichting Lezen voert in samenwerking met DUO Onderwijsonderzoek & Advies een surveyonderzoek uit naar leesbevordering in het voortgezet onderwijs. Hoe ziet de leescultuur op Nederlandse middelbare scholen eruit, en in welke mate en op welke manieren besteden docenten Nederlands in de verschillende leerjaren en -wegen aandacht aan leesbevordering en literatuureducatie? Eerder voerden we een vergelijkbaar onderzoek uit onder vmbo-docenten (2017) en onder havo- en vwo-docenten (2018). In dit nieuwe onderzoek worden de gegevens geactualiseerd en in samenhang besproken. Anders dan in de eerdere onderzoeken worden ook schoolleiders bevraagd. Het onderzoek werd in 2024 inhoudelijk voorbereid en wordt in 2025 uitgevoerd en afgerond.

Mediatheken in het voortgezet onderwijs

Het aantal mediatheken in het vo daalt de laatste jaren sterk. In 2024 waren er nog maar 422, tegen 561 in 2019 en 709 in 2012. De ambitie van Stichting Lezen en Kunst van Lezen is dat alle middelbare scholen een mediatheek hebben. Om een goed beeld te krijgen van de huidige situatie, onderzochten we de stand van zaken van mediatheken en mediathecarissen door middel van een serie interviews met experts, een enquête onder 205 mediathecarissen en 253 schoolleiders en nog een reeks verdiepende interviews.

Het onderzoek laat zien dat de beroepsgroep verder vergrijst: ruim 80% van de mediathecarissen is vijftig jaar of ouder. In 2012 was dat nog 70%. Een kwart van hen geeft aan geen

opleiding of cursus te hebben gevolgd voor hun functie in de mediatheek. Mediathecarissen zijn tevreden over de kwaliteit van de mediatheek, in het bijzonder de actuele en uitgebreide boekencollectie. Het geringe aandeel non-fictie boeken is een punt van zorg. De rapportage [Mediatheken in het voortgezet onderwijs stand van zaken 2023](#) is in 2024 verschenen.

Deelname aan de Bibliotheek op school naar achtergrondkenmerken

Wat is het profiel van basis- en middelbare scholen die deelnemen aan de Bibliotheek op school? Deze vraag ligt ten grondslag aan de analyse van een aantal datasets die met elkaar verbonden worden, waaronder de Bibliotheekmonitor van de KB – nationale bibliotheek. Uit het [onderzoeksrapport](#) blijkt dat de Bibliotheek op school in het basisonderwijs, in lijn met de doelstelling, vooral scholen bereikt met veel leerlingen die het risico lopen op onderwijsachterstanden. Ook beschikken deze scholen vaker over een leescoördinator, die het leesbevorderingsbeleid actief uitdraagt. De Bibliotheek op school in het voortgezet onderwijs is, eveneens in lijn met de doelstelling, vooral actief in het vmbo.

2.2 Gepubliceerd in 2024 met budget van Kunst van Lezen

Vanuit het onderzoeksbudget van Kunst van Lezen werden in 2024 de volgende publicaties van Stichting Lezen gerealiseerd:

1. *Jonge gamers stimuleren om te lezen. Een kwalitatief onderzoek naar 'Readification'* (Qrius, pdf-reeks)
2. *Mediatheken in het voortgezet onderwijs. Stand van zaken 2023* (Marleen Kieft (MK Onderzoek + Advies) en Vera van Rossum (Duo Onderwijs-onderzoek & Advies), pdf-reeks)
3. *Vrij lezen op afstand. Reflecties van docenten Nederlands op de coronalockdown-periode* (Mustapha Esadik, pdf-reeks)
4. *Deelname aan de Bibliotheek op school naar achtergrondkenmerken. Primair en voortgezet onderwijs schooljaar 2022-2023* (DUO Onderwijsonderzoek & Advies, pdf-reeks)
5. *Leeswijzer voor diversiteit en inclusie in jeugdliteratuur* (Sara van den Bossche, praktische brochure)

3. Resultaten BoekStart

BoekStart maakt deel uit van maatregel 6A van het programma Tel mee met Taal. Het bestaat uit de onderdelen BoekStart voor baby's, BoekStart in de kinderopvang en de BoekStartcoach.¹³

De doelstellingen die van toepassing zijn voor BoekStart luiden:

Generiek:

- 90% van de openbare bibliotheekorganisaties werkt eind 2024 samen met kinderopvanginstellingen voor een kwalitatief goede educatieve dienstverlening.

Specifiek voor BoekStart:

- Alle onderdelen van het programma BoekStart worden door 90% van de lokale bibliotheken actief gevoerd. In het werkgebied van deelnemende bibliotheken wordt 50% van de kinderen in de voorschoolse leeftijd en hun ouders met BoekStart bereikt.
- Het programma BoekStart bereikt eind 2024 in het werkgebied van de deelnemende bibliotheken 45% van de professionals in de jeugdgezondheidszorg en de kinderopvang.

Specifiek voor bereik laagtaalvaardige ouders (BoekStartcoach):

- 25.000 laagtaalvaardige ouders worden in de periode 2020-2024 bereikt met taal- en leesactiviteiten die bijdragen aan het bevorderen van een educatieve thuisomgeving voor kinderen.

3.1 Bereik BoekStart

In 2024 waren de belangrijkste bereikcijfers:

1. Nagenoeg 100% van de ouders van pasgeboren baby's werd geïnformeerd over BoekStart, door de gemeente en/of het consultatiebureau en/of via de Groeigids en de GroeiGidsapp.
2. Alle 131 lokale bibliotheken deelden koffertjes uit in het kader van BoekStart voor baby's.
3. In vergelijking met het kalenderjaar 2023 werden in 2024 16% meer koffertjes door bibliotheken besteld: 76.234 in 2024 tegenover 65.546 in 2023.
Het aantal bestellingen lag in schooljaar 2023-2024 (1 juli tot en met 30 juni) op 65.762 koffertjes; dat is circa 5% minder dan in het vorige schooljaar. Dit verschil is te verklaren doordat bibliotheken als gevolg van leveringsproblemen in bepaalde maanden tijdelijk minder konden bestellen.
4. De 76.234 in 2024 uitgedeelde koffertjes kwamen terecht bij ongeveer 46,2% van de 164.487 Nederlandse baby's die in 2023 geboren zijn.¹⁴
5. In 2024 bood 95,4% van de lokale bibliotheken BoekStart in de kinderopvang en/of een vergelijkbaar programma aan. Dit cijfer is gegenereerd door de deelnemende

¹³ Hoewel dit laatste onderdeel wordt gefinancierd vanuit het budget Gezinsaanpak (maatregel 6C), nemen we het in dit jaarverslag mee in het hoofdstuk over BoekStart in plaats van in hoofdstuk 6 over de Gezinsaanpak, aangezien het hier inhoudelijk beter past.

¹⁴ [Bevolking | Geboorte | Volksgezondheid en Zorg](#)

bibliotheken uit de *Bibliotheekmonitor* te combineren met nieuw deelnemende bibliotheken uit het Masterplan basisvaardigheden. Slechts zes bibliotheken (4,6%) deden niet mee. Dankzij de deelname van nieuwe bibliotheken aan de subsidieregeling Masterplan basisvaardigheden is het streefpercentage van 90% deelname dit jaar ruimschoots gehaald.

6. In het schooljaar 2023-2024 werkte 29,7% van de kinderopvanglocaties met BoekStart in de kinderopvang of een vergelijkbaar programma. Deze hebben allemaal een overeenkomst met de begeleidende bibliotheek. Het beoogde bereik van 45% eind 2024 is daarmee bij lange niet gehaald. Dankzij de subsidieregeling Masterplan basisvaardigheden gaat dit percentage nu wel snel omhoog. Bibliotheken vroegen in 2023 voor 500 locaties subsidie aan en in 2024 voor nog eens 592 locaties. We zien deze trend ook terug in het grote aantal verkennende gesprekken van lokale bibliotheken met kinderopvanglocaties: 883 met potentiële locaties voor BoekStart in de kinderopvang en 112 met potentiële kandidaten voor een vergelijkbaar programma. In totaal verwachten we dat er een kleine 1.000 kinderopvanglocaties bijkomen in het schooljaar 2024-2025. Die aantallen zullen zichtbaar worden in de *Bibliotheekmonitor 2024-2025*. Dan zal ongeveer 40% van de kinderopvanglocaties bereikt worden. Ook in het volgende school- en kalenderjaar zullen er met subsidie uit het Masterplan locaties bijkomen. Daarom is het realistisch om te verwachten dat aan het eind van 2026 zo'n 45 à 50% van de kinderopvanginstellingen in Nederland zal werken met BoekStart in de kinderopvang of een vergelijkbaar programma.
7. In de werkgebieden van de bibliotheken met een leesbevorderingsprogramma voor jonge kinderen werd 29,7% van de kinderen bereikt die naar de kinderopvang gaan.
8. Het beoogde totale bereik van 50% van het aantal Nederlandse kinderen in de voorschoolse leeftijd werd gehaald. We gaan daarbij uit dat het bereik wel lager is dan de som van de 29,7% van de kinderen in de kinderopvang en de 46,2% van de baby's die het BoekStartkoffertje hebben ontvangen. Omdat een deel van de kinderen die het koffertje hebben gekregen ook op de kinderopvang in aanraking komt met BoekStart of een vergelijkbaar programma, moeten we uitgaan van enige dubbel telling.
9. In schooljaar 2023-2024 zette 54,2% van de 131 lokale bibliotheken BoekStartcoaches in. Die waren aanwezig op 331 consultatiebureaus. Dat is een stijging met 17% (48 locaties) ten opzichte van 2022-2023.

3.1.1 Bereik BoekStart voor baby's

Tabel 1: bereik BoekStart voor baby's 2024

BoekStart voor baby's 2024	
Aantal deelnemende lokale bibliotheken	131
% van aantal lokale bibliotheken	100,00%
Aantal aan bibliotheken verzonden BoekStartkoffertjes	76.234
Bereik van de in 2024 Nederland geboren baby's (165.000)	46,20%

Figuur 1: deelname bibliotheken aan BoekStart voor baby's

Figuur 2: aantal in 2024 verspreide BoekStartkoffertjes

3.1.2 Bereik BoekStart in de kinderopvang en andere kinderopvangprogramma's

Tabel 3: aantal lokale bibliotheken in relatie tot aantal kinderopvanglocaties 2023-2024

Aantal deel-nemende lokale bibl. Aan BSkov en vergelijkbaar programma	125
% van totaal aantal lokale bibliotheken in NL (131)	95,4
Totaal aantal kov-locaties 2023	9.283
Aantal locaties in werkgebieden bibliotheken met BSkov of een vergelijkbaar programma	2.676
Aantal kov-locaties in werkgeb. bibliotheken in relatie tot totaal aantal kov-locaties	9.025
Totaal aantal kov-locaties met BSkov of vergelijkbaar programma eind 2024	2.676
Bereik BSkov of vergelijkbaar programma: % van totaal aantal kov-locaties eind 2024	28,80%
Bereik BSkov: % van totaal aantal kov-locaties werkgebied bibliotheken met BSkov of vergelijkbaar programma	29,70%

In 2024 bood 95,4% van de lokale bibliotheken BoekStart in de kinderopvang en/of een vergelijkbaar programma aan. Dat is 5,4% boven de bereikdoelstelling die geldt voor eind 2024 en een flinke toename ten opzichte van de 78,4% van 2023. De overige 4,6% van de bibliotheken voerde in 2024 geen programma uit. In absolute getallen gaat het om nog maar zes bibliotheken.

Tabel 4: aantal kindplaatsen in de kinderdagopvang 0-4 jaar 2023-2024

Totaal aantal kindplaatsen kinderdagopvang	320.651
Totaal aantal kinderen kinderdagopvang	483.170
Totaal aantal kov-locaties in Nederland	9.283
Gemiddeld aantal kind-plaatsen (afgerond) per kov-locatie	34,5
Totaal aantal kov-locaties in werkgebieden van openbare bibliotheken	9.025
Totaal aantal kindplaatsen kinderdagopvang in werkgebied Bibliotheek.	311.739
Totaal aantal kinderen kinderdagopvang in werkgebied Bibliotheek	469.738
Aantal kov-locaties met overeenkomst in werkgeb. bibl. met BS/KO of vergelijkbprogr.	2.676
Aantal kind-plaatsen op BS-locaties en locaties met vergelijkb. progr.	92.322
Aantal kinderen op BS-locaties en locaties met vergelijkb. progr.	139.282
Bereik BSkov of vergelijkb.progr.: % van totaal aantal kinderen 2024	28,80%
Bereik BSkov of vergelijkbaar programma: % van totaal aantal kinderen in werkgebied BSkov of vergelijkbaar programma	29,70%

Figuur 3: deelname bibliotheken aan BoekStart in de kinderopvang 2023-2024

Figuur 4: bereik BoekStart in de kinderopvang 2023-2024 werkgebied deelnemende bibliotheken aan BoekStart in de kinderopvang of een vergelijkbaar programma.

Bereik Stimuleringsregeling BoekStart in de kinderopvang

Kunst van Lezen stimuleert de deelname aan BoekStart in de kinderopvang door via de lokale bibliotheken subsidie te verstrekken aan kinderopvanginstellingen die in een gemeente starten met de aanpak. Vanaf 2023 zijn de breedteregeling en reguliere regeling voor Nederland en Caribisch Nederland (BES-eilanden) van Kunst van Lezen overgegaan naar het Masterplan basisvaardigheden.

Uit de projectsubsidie Kunst van Lezen werden in 2024 nog gefinancierd:

- 9 toekenningen op de CAS-eilanden (Curaçao 3, Aruba 3 en Sint Maarten 3);
- 24 toekenningen om het gebruik van digitale prentenboeken te stimuleren;
- 7 toekenningen ten behoeve van pilots in het kader van de Gastouderaanpak BoekStart.

Deelname Monitor BoekStart in de kinderopvang

Dit onderzoek heeft als doel de voorleesomgeving in de kinderopvang en het gedrag van de pedagogisch medewerkers rondom leesbevordering in beeld te brengen. Daarnaast levert het informatie op over beleid en organisatie in de kinderopvang rondom BoekStart in de kinderopvang. De *Monitor BoekStart in de kinderopvang* voedt de dialoog tussen kinderopvangorganisaties en bibliotheken met het oog op versterking van de samenwerking. De resultaten kunnen ook ingezet worden om met de gemeente in gesprek te gaan. Het onderzoek maakt deel uit van de verantwoording rond de subsidieregeling Masterplan basisvaardigheden.

Monitorbereik BoekStart in de kinderopvang

Deelnemers	2024-2025	2023-2024	percentage
Bibliotheken	101	96	+ 5,2 %
Kinderopvanglocaties	1.799	1.159	+ 55,2%
BoekStart coördinatoren namens de Bibliotheek	103	80	+ 28,8%
Voorlees coördinatoren namens de kinderopvang	1.460	944	+ 54,7%
Pedagogisch medewerkers	5.918	4.125	+ 43,5%

In maart 2025 komen de individuele monitorrapportages beschikbaar en zullen de lokale bibliotheken de uitkomsten presenteren aan de kinderopvanglocaties waarmee zij samenwerken.

3.1.3 Inzet van en ontwikkelingen rondom de BoekStartcoach

BoekStartcoach

In 2024 hebben lokale bibliotheken in 8 provincies de stimuleringsbijdrage voor de BoekStartcoach ontvangen. Daarmee konden zij op 32 nieuwe consultatiebureaus aan de slag met de BoekStartcoach. In schooljaar 2023-2024 zette iets meer dan de helft (54,2%) van de lokale bibliotheken BoekStartcoaches in. In totaal waren er op 331 consultatiebureaus BoekStartcoaches aanwezig. Dat is een stijging van 17% ten opzichte van 2022-2023.

Deze substantiële toename is te danken aan de stimuleringsregeling van Kunst van Lezen en de toenemende gemeentelijke financiering. Een goede ontwikkeling is ook dat BoekStartcoaches bij gezinnen aan huis komen, zodat zij nog meer tijd en aandacht kunnen besteden aan de ondersteuning van ouders bij taalstimulering en voorlezen. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij De Bieb voor de Zaanstreek.

BoekStartcoach-actie

Tijdens de Week van Lezen en Schrijven 2024 startten BoekStartcoaches in het hele land met het uitdelen van de speciale uitgave van het *Bora Zoekboek in 10 talen*. Met deze [BoekStartcoach zoals je ziet-actie](#) stimuleren de BoekStartcoaches ouders om voor te lezen in de taal die ze het beste beheersen. De doelgroep van deze actie bestaat uit ouders van kinderen met een verwijzing naar de voorschoolse educatie en gezinnen waar weinig wordt voorgelezen. De BoekStartcoaches maakten afspraken met de JGZ welke gezinnen in aanmerking kwamen om dit boek te ontvangen. Om van deze actie een succes te maken besteedden jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen er aandacht aan tijdens hun contacten met ouders. De actie werd ondersteund met extra materialen, zoals een handleiding en voorleestips in meerdere talen. Er werden 17.500 boeken uitgedeeld. De vraag was, net als in 2023, groter dan het aanbod. Het toenemende aantal consultatiebureaus met een BoekStartcoach zal daar zeker een rol in gespeeld hebben.

Figuur 5: deelname bibliotheken aan BoekStartcoach 2023-2024

Figuur 6: aantal deelnemende consultatiebureaus 2023-2024

Monitor BoekStartcoach

De Monitor BoekStartcoach is ontwikkeld in samenwerking met de BoekStartcoaches, Stichting Lezen en het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid. De Monitor geeft zicht op de invulling van de rol van de BoekStartcoach. Sardes voerde het onderzoek opnieuw uit. Aan de Monitor 2024-2025 deden mee:

- 26 bibliotheken;
- 185 consultatiebureau medewerkers (artsen, verpleegkundigen, assistenten);
- 113 BoekStartcoaches;
- 26 bibliotheekcoördinatoren.

Het programma Tel mee met Taal heeft als doelstelling voor de periode 2020-2024 dat er 25.000 laagtaalvaardige ouders worden bereikt met taal- en leesactiviteiten die bijdragen aan het bevorderen van een educatieve thuisomgeving voor kinderen. Op basis van het bereik van deze doelgroep door BoekStartcoaches in 2024, is het aannemelijk dat de doelstelling gehaald is. BoekStartcoaches hadden in 2024 op het consultatiebureau contact met in totaal 7.164 laagtaalvaardige ouders. In 2023, toen we dit aantal voor het eerst hebben berekend op basis van de *Monitor BoekStartcoach*, lag het aantal op 4.865 bereikte laagtaalvaardige ouders. Als we dit aantal ook aanhouden voor de jaren 2020-2022, komt het totaal aantal bereikte laagtaalvaardige ouders in de periode 2020-2024 op zo'n 26.624. Het is zeer aannemelijk dat de doelstelling van 25.000 is gehaald. Bijna twee derde van de BoekStartcoaches gaf in de monitor aan dat zij de ouders die ze eerder hebben gesproken op het consultatiebureau terugzien in de bibliotheek

3.2 Deskundigheidsbevordering BoekStart

Zoals bij alle onderdelen van Kunst van Lezen hoort ook bij BoekStart een gevarieerd pakket van activiteiten en producten om de deskundigheid van de betrokken professionals te vergroten. In 2024 werden de volgende trainingen¹⁵ gegeven:

Tabel 5: (deelname aan) trainingen voor en over BoekStart

Trainingen BoekStart 2024	Aantal trainingen	Aantal incompany trainingen	Aantal cursisten
Train de trainer Interactief voorlezen	3		44
Train de trainer Voorleescoördinator	2		28
BoekStartcoach	3		45
BoekStartcoach taal door interactie	2		35
Boekstartcoach communicatie	1		9
BoekStart in de kinderopvang	1		20
Leesmediaconsulent BoekStart	3	1	40
Meertaligheid bij BoekStart	1		15
Werken met digitale prentenboeken op de groep	1		11
Totaal	17	1	247

¹⁵ Het actuele trainingsaanbod is te vinden op Bibliotheek Campus, [de speciale website voor professionals die werken met de Bibliotheek op school](#). Per doelgroep is dit terug te vinden in het stapelmodel/ overzicht van de opleidingen.

<https://www.boekstartpro.nl/dam/bestanden/expertise/20221110-overzicht-opleidingen-boekstart.pdf>

Andere activiteiten van BoekStart op het gebied van deskundigheidsbevordering waren:

- Update van de *Train de trainer Voorleescoördinator* en de *Training Voorleescoördinator*. We organiseerden in dit kader een bijeenkomst om ervaren trainers wegwijs te maken in de geactualiseerde trainingsmaterialen.
- BoekStart-webinar *Speels voorlezen aan je baby en dreumes* voor ouders en professionals. Er keken 149 mensen live en 507 achteraf.
- Het document *Relatie tussen BoekStart en programma's voor kinderopvang/voorschoolen* kreeg een grondige update. De bibliotheek kan dit document gebruiken in gesprekken en trainingen met de kinderopvang en als onderbouwing naar de gemeente toe.
- Participatie in de werkgroep Global Network for Early Years Bookgifting om kennis en ervaring uit te wisselen met andere landen die BoekStart (gaan) uitvoeren.
- Een presentatie over leesbevordering en BoekStart tijdens het geletterdheidsnetwerk van het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid.
- Diverse [trainingen voor bibliotheek-, kinderopvang- en jeugdgezondheidszorgmedewerkers](#). We werkten ook aan de doorontwikkeling hiervan en we spanden ons in om de deelname te stimuleren.
- Vernieuwing van de basistraining leesmediaconsulent. Er zijn enkele lesdagen bijgekomen en er is een duidelijke verbinding gelegd met de vervolgopleidingen.
- Een presentatie over BoekStart en de Bibliotheek op school tijdens het VNG-traject over onderwijsbeleid voor (startende) gemeenteambtenaren.
- Onderzoeksessies voor POI's om provinciale BoekStart-coördinatoren te informeren over de uitkomsten van recent onderzoek en samen na te denken over toepassingsmogelijkheden daarvan in relatie tot BoekStart.
- Een update van de Inspiratiegids voor bibliotheken, met ideeën voor activiteiten gericht op ouders en hun jonge kinderen. De gids is onder andere bruikbaar voor BoekStartdag.
- De vierde landelijke *BoekStartdag* op 1 juni 2024, om alle kinderen van 0 tot 4 jaar en hun (groot)ouders hartelijk welkom te heten in de bibliotheek en een aantrekkelijk programma of activiteit te bieden. Een webinar voor bibliotheken over de beschikbare materialen en activiteiten was onderdeel van de voorbereiding. Er keken 89 mensen live mee en 133 achteraf. Bibliotheken konden gratis een speciaal door Stichting Lezen ontwikkelde *Groeimeter* uitdelen, met QR-codes naar video's met voorleestips per leeftijdsgroep. De aftrap van de *BoekStartdag* vond plaats in Bibliotheek Eindhoven. Uit de evaluatie bleek dat de bibliotheken tevreden waren over de landelijke toolkit en de inspiratiegids.
- Een samen met Sardes voorbereide werksessie over het werken met de resultaten van de *Monitor BoekStartcoach*.
- Video *Sleutelmoment Voor- en Vroegschoolse periode*, waarin een pedagogisch medewerker vertelt hoe zij omgaat met voorlezen in de groep en de samenwerking met de bibliotheek.

3.3 Overige activiteiten BoekStart

Naast de hierboven beschreven hoofdactiviteiten ondernamen we in en rond BoekStart nog enkele kleinere activiteiten:

- Eén op de vier bibliotheken, 34 in totaal, bood het programma BoekStart-BoekenPret aan. Dit biedt aanvullende ondersteuning aan laaggeletterde gezinnen waar weinig aandacht is voor (voor)lezen. Zij maakten met name gebruik van *Speelontdekboeken* (76%) en het *BoekenPretboekje* (70%).

- Onder de noemer *Lezen op recept* informeerden jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen ouders op het consultatiebureau structureel over de positieve invloed van voorlezen op de taalontwikkeling van hun kind. De BoekStartcoach bood ondersteuning. In opdracht van Stichting Lezen heeft Sardes het project geëvalueerd en een implementatiemodel gemaakt ten behoeve van de jeugdgezondheidszorg en bibliotheken.
- Voor blinde/slechtziende baby's en peuters is er als alternatief voor het BoekStartkoffertje onder meer het TastTasje. Met Passend Lezen keken we hoe we dit beter onder de aandacht van de doelgroep kunnen brengen.
- Er werden 16 nieuwe Boekideeën ontwikkeld voor bibliotheken om pedagogisch medewerkers in de kinderopvang te inspireren om boeken interactief in te zetten.
- Er verschenen vier nieuwe afleveringen van het e-magazine voor ouders: *BoekStart voor jou!*.
- Met de BoekStart-spaarkaat stimuleerden we structureel bezoek aan de bibliotheek. We ontwikkelden enkele cadeautjes om de bibliotheken te ondersteunen bij het inzetten van de spaarkaat.
- De gastouderaanpak werd doorontwikkeld. In 2024 namen 7 bibliotheken deel aan de pilot, gefinancierd via een stimuleringsregeling. We maakten een begin met de inrichting van een Toolkit voor bibliotheken en met de ontwikkeling van een training voor bibliotheekmedewerkers.
- BoekStart was aanwezig op de *Negenmaandenbeurs*, die 31.300 bezoekers trok. Een enthousiast team van onder andere leesmediaconsulenten en BoekStartcoaches informeerde bezoekers over BoekStart.
- Boekstart.nl, de website voor ouders van jonge kinderen, werd uitgebreid met een pagina Andere talen, waarop anderstalig materiaal in 17 talen te vinden is, gegroepeerd per taal. Ook kregen de vier BoekStartwebinars *Speels voorlezen aan je baby en dreumes* voor ouders en professionals een plek op de site.
- In 2024 werd voor de zesde keer een BoekStart Babyboekje van het Jaar gekozen uit het volledige aanbod van babyboekjes van de afgelopen twee jaar. Een jury onder voorzitterschap van actrice Toprak Yalçiner koos de vijf beste. Vervolgens bepaalde het de winnaar. Dat werd *Ik maak muziek!* van Lizzy Doyle. De verkiezing werd georganiseerd samen met Iedereen Leest, de organisatie achter BoekStart Vlaanderen.
- Ter gelegenheid van 15 jaar BoekStart maakten we een aantal speciale producten :
 - Voor de Negenmaandenbeurs organiseerden we in samenwerking met de uitgevers van kofferboekjes de Babybieb en verzorgde logopediste Jente Timmer de Masterclass Hoe leer je je kind praten , beide gericht op ouders;
 - Filmpje BoekStart in Mama's Wereld (RTL, drie keer uitgezonden), gericht op ouders;
 - Papieren jubileumnummer tijdschrift BoekStart voor jou!, voor ouders en pedagogisch medewerkers.

3.4 Communicatie BoekStart

BoekStart zet allerlei kanalen in om zoveel mogelijk ouders van jonge kinderen te bereiken. De belangrijkste media waren www.boekstart.nl, de nieuwsbrief en de BoekStartapp.

- De website www.boekstart.nl kreeg in 2024 ongeveer 67.000 bezoekers. Die bezochten in totaal 177.000 pagina's. We werkten aan een aanpassing van de vormgeving van de website voor gebruik op de mobiele telefoon en de tablet.
- De BoekStartapp werd vorig jaar 8.500 keer gedownload en telde zo'n 13.000 actieve gebruikers. Piekmomenten waren *De Nationale Voorleesdagen*, *de Kinderboekenweek*,

de Zomerwedstrijd en het de verkiezing van het *BoekStart babyboekje van het jaar*. We werkten aan de voorbereiding van de vervanging van de app door een zogenaamde Webapp.

- *BoekStart voor jou!*, het e-magazine voor ouders van jonge kinderen vol nieuws over boeken voorlezen, verscheen vier keer. De najaarseditie verscheen ter ere van 15 jaar BoekStart eenmalig op papier in een oplage van 70.000 exemplaren.
- Voor professionals die met BoekStart werken is er www.boekstartpro.nl. Deze website trok 20.100 bezoekers in 2024. Er zijn ingangen voor medewerkers in kinderopvang, de geboorte- en jeugdgezondheidszorg en bibliotheken.
- Op het platform Biebtobieb.nl groeide de groep BoekStart met ruim 8% ten opzichte van 2023; de groep telde aan het einde van het jaar 576 deelnemers. Daarnaast is er op dit platform ook een groep BoekStartcoaches, die 246 deelnemers telt.

Facebook, de nieuwsbrief en sociale media genereerden veel verkeer naar de site:

- Volgers Facebook BoekStart: 27.500
- Volgers Instagram BoekStart: 12.300
- BoekStart is aanwezig op Pinterest en YouTube
- Abonnees nieuwsbrief (zes keer verschenen in 2024): 15.750

De beste bezochte landingspagina's waren:

- Boekentips
- Vind een BoekStart-locatie
- Gratis BoekStartkoffertje waardebon
- Groeimeter en Voorleestrom
- Download de app
- e-magazine BoekStart voor jou!
- Winacties
- Voorleestips per leeftijdscategorie
- Extra informatie over de babyboekjes in het BoekStartkoffertje.

4. Resultaten de Bibliotheek op school

De Bibliotheek op school maakt deel uit van maatregel 6A van Tel mee met Taal en bestaat uit de onderdelen primair onderwijs (po), voortgezet onderwijs (vo) en beroeps- onderwijs (mbo, pabo, lerarenopleidingen).

We rapporteren in paragraaf 4.2 op basis van de Bibliotheekmonitor apart over het bereik in het speciaal onderwijs in po en vo, omdat deze cijfers dit jaar in tegenstelling tot eerdere jaren apart zijn uitgevraagd. De in paragraaf 4.1 en 4.3 vermelde cijfers over respectievelijk po en vo zijn *exclusief* het speciaal onderwijs.

4.1 De Bibliotheek op school po

De volgende doelstellingen zijn op de Bibliotheek op school po van toepassing:

Generiek, uit brief minister van 18 maart 2019:

Alle openbare bibliotheekorganisaties werken eind 2024 samen met basisscholen in hun werkgebied aan een kwalitatief goede (digitale) educatieve dienstverlening, zoals bijvoorbeeld een schoolbibliotheek.

Meer specifiek voor de Bibliotheek op school po:

Het programma de Bibliotheek op school po of een daarmee vergelijkbaar programma zal eind 2024 door 90% van de lokale bibliotheken actief gevoerd worden, waarbij 65% van de leerlingen bereikt wordt in het werkgebied van deelnemende bibliotheken.

4.1.1 Bereik van de Bibliotheek op school po

Onder primair onderwijs wordt verstaan: scholen voor basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs 4-12 jaar. Omwille van de overzichtelijkheid van de verslaglegging worden vanaf 2020 scholen met de Bibliotheek op school en scholen met andere programma's die zijn opgebouwd volgens dezelfde bouwstenen aanpak bij elkaar opgeteld. Sinds 2023 tellen we alleen de scholen die in de contractfase zitten mee in de bereikcijfers. De scholen waarmee verkennende gesprekken worden gevoerd tellen we niet meer mee. We rapporteren over de reële leerlingenaantallen per deelnemende school. Scholen die meedoen aan de Bibliotheek op school of een vergelijkbaar programma hebben gemiddeld minder leerlingen (198) dan andere Nederlandse basisscholen (208). Dat is te verklaren uit het feit dat scholen die meedoen aan de Bibliotheek op school vaker buiten de grote steden zijn gevestigd, waar de basisscholen gemiddeld kleiner zijn. Daardoor is het moeilijker dan gedacht om het streefpercentage van 65% van de leerlingen in 2024 te bereiken.

Bereikresultaten van de Bibliotheek op school po in 2024 zijn:

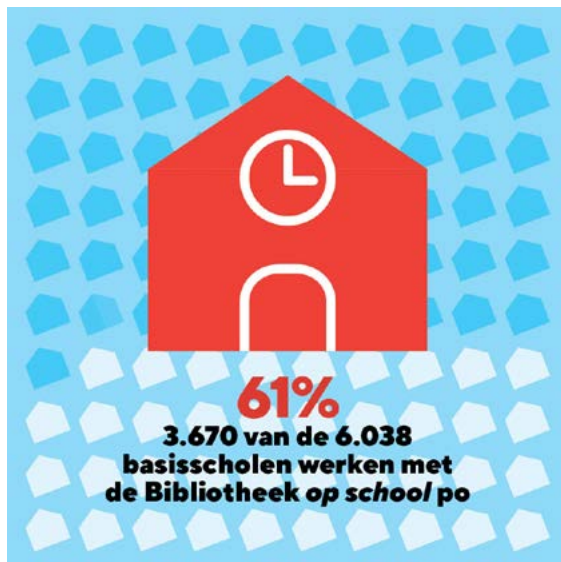
- In het schooljaar 2023-2024 deed 98,5% van de 131 lokale bibliotheken mee aan de Bibliotheek op school po of een vergelijkbaar programma. Slechts twee in Gelderland gevestigde bibliotheken deden niet mee. Deze twee bibliotheken hebben samen 52 basisscholen en 2 scholen voor speciaal onderwijs in hun werkgebieden.
- In het schooljaar 2023-2024 deed 61,3% van de 5.986 reguliere po-scholen in het

werkgebied van de 129 deelnemende bibliotheken mee aan de Bibliotheek *op school* po of een daarmee vergelijkbaar programma. Dit betreft scholen die een overeenkomst hebben met de bibliotheek voor betaalde dienstverlening. In absolute aantallen gaat het om 3.670 deelnemende scholen. Het totaal aantal reguliere basisscholen in Nederland is 603.816.

- Het aantal basisscholen dat in de verkennende fase zat, is vanwege de Impulsregeling Masterplan basisvaardigheden sterk gestegen. In 2023-2024 waren bibliotheken met 665 basisscholen en 74 scholen voor speciaal onderwijs in gesprek. Het gros van deze 739 scholen, 696 om precies te zijn, overweegt de Bibliotheek *op school*. De resterende 42 neigen naar een ander, vergelijkbaar programma. De verwachting is dat de meeste van deze scholen in de volgende meting 2024-2025 in de contractfase zullen komen.
- De 3.670 reguliere basisscholen die al meedoen aan de Bibliotheek *op school* of een vergelijkbaar programma, telden samen ongeveer 723.000 leerlingen. Dit betreft 53,3% van de totale leerlingenpopulatie in het reguliere basisonderwijs in het schooljaar 2023-2024.

Figuur 8: deelname lokale bibliotheken aan de Bibliotheek *op school* of een vergelijkbaar programma 2023-2024

Figuur 9: bereik de Bibliotheek *op school* po 2023-2024. Betreft het bereik van het aantal po scholen in het werkgebied van de 129 deelnemende lokale bibliotheken met de Bibliotheek *op school* of een vergelijkbaar programma.

Subsidieregeling Masterplan basisvaardigheden 2023-2024

In 2024 deden lokale bibliotheken voor 292 basisscholen in Nederland een subsidieaanvraag van € 9.000 per deelnemende basisschool uit het Masterplan basisvaardigheden. De begeleidende POI kreeg per school € 500. Deze subsidie wordt ingezet op drie bouwstenen van de aanpak: Leesomgeving & Collectie, Expertise en Activiteiten (onderdeel auteursbezoek).

16 In de Bibliotheekmonitor is dBos binnen het speciaal onderwijs apart geregistreerd. De website www.OCWincijfers.nl geeft aan dat er in totaal in 2024 6.562 po-scholen zijn (6.038 reguliere basisscholen, 261 SBAO, 55 SO, 45 VSO en 163 gecombineerd SO/VSO).

Monitorbereik de Bibliotheek op school po

Deelnemers	2024-2025	2023-2024	percentage
Bibliotheken	123	122	+ 0,8 %
Basisscholen	2.938	2.351	+ 25,0%
Leesmediaconsulenten namens de Bibliotheek	2.217	1.810	+ 22,5%
Leerkrachten	27.857	21.781	+ 27,9%
Leerlingen groep 5 t/m 8	206.364	161.291	+ 27,9%

In april 2025 kunnen lokale bibliotheken de schoolrapportages genereren. In de zomer wordt de landelijke rapportage verwacht.

4.1.2 Deskundigheidsbevordering de Bibliotheek op school po

In 2024 verscheen een handreiking voor de professionele leesmediaconsulent. Dit beroepsprofiel beschrijft de rollen en persoonskenmerken van de leesmediaconsulent, los van de doelgroep waarmee deze werkt. Het instrument is ontwikkeld voor de leesmediaconsulenten zelf, voor leidinggevenden en HR-medewerkers van bibliotheken en voor trainers die betrokken zijn bij de bouwsteen Expertise.

In 2024 was er vanwege de subsidieregeling Masterplan basisvaardigheden opnieuw veel belangstelling voor het trainingsaanbod.¹⁷ Het aantal in-company trainingen nam toe omdat er per bibliotheek steeds grotere teams met de aanpak werken. Ook het aantal individuele inschrijvingen groeide, doordat er meer leesmediaconsulenten werden aangenomen.

¹⁷ Het actuele trainingsaanbod is te vinden op [Bibliotheek Campus](#), de speciale website voor professionals die werken met de Bibliotheek op school. Het aanbod per doelgroep is samengevat in een [handig overzicht \(het 'stapelmodel'\)](#).

Tabel 6: (deelname aan) trainingen voor en over de Bibliotheek op school po

Trainingen de Bibliotheek op school po 2024	Aantal trainingen	Aantal incompany	Aantal cursisten
Leesmediaconsulent po	12	5	165
Leesplezier voor kinderen met een lees-probleem	3	1	38
Didactiek voor leesconsulenten	1		14
Ambitiegericht werken met rijke teksten	2		23
Van uitvoerder naar gesprekspartner	2	7	90
Meertaligheid de Bibliotheek op school po	2	1	19
Meertaligheid Terugkomdag	1		21
Rijke teksten en de rol van de leesconsulent	6	3	80
Terugkomdag Rijke teksten	2		25
Hoe word ik een activerende trainer?	2	1	22
Creatief schrijven	1		18
Totaal	34	18	515

Ontwikkelingen in 2024:

- De basistraining leesmediaconsulent po werd vernieuwd en uitgebreid met gastdocenten op de thema's gespreksvaardigheden, intervisie en digitale geletterdheid. Het thema meertaligheid kreeg een vaste plek in het curriculum. Ook werden twee terugkomdagen georganiseerd om de leesmediaconsulenten aan elkaar te laten zien hoe ze verder zijn gegaan na de training en om nieuwe ideeën op te doen, van elkaar en vanuit de trainers.
- In alle trainingen kwam het accent te liggen op effectief leesonderwijs en de bijdrage die een leesmediaconsulent daaraan kan leveren.
- Omdat de bibliotheek een prominentere rol krijgt binnen het effectief leesonderwijs, ontwikkelden we voor het middenkader een training om hen te ondersteunen in de aansturing op dit thema.
- Er is steeds meer belangstelling voor gespreksvaardigheden. De training *Van uitvoerder naar gesprekspartner* werd dan ook veel uitgevoerd, met name *incompany*. Deze training wordt verplicht binnen de pilot de Bibliotheek op school plus.

4.1.3 Overige activiteiten in het kader van de Bibliotheek op school po

Adviesteam Masterplan basisvaardigheden

OCW zette een team op met adviseurs die scholen op weg helpen bij het beantwoorden van de vraagstukken waarvoor ze de aanvullende Masterplan-subsidie ontvangen. We onderhielden contact met deze adviseurs om hen te informeren over de ontwikkelingen rond de Bibliotheek op school.

Vernieuwing websites de Bibliotheek op school

Samen met het kernteam van de Bibliotheek *op school* pasten we de websites voor ouders en professionals aan op de nieuwe huisstijl van de bibliotheek. We voerden gelijk ook een inhoudelijke actualisering uit: verouderde documenten en tools werden verwijderd of van een update voorzien.

Instructies en lessuggesties landelijke leesbevorderingscampagnes

SPN maakte in 2024 samen met Kunst van Lezen instructies en leessuggesties voor (voor) leesconsulenten bij De Nationale Voorleesdagen, de Kinderboekenweek, Heel Nederland Leest Junior, Kinderjury, en Geef een (prenten)boek cadeau. Ook financierden we de ontwikkeling van de lessuggesties bij Nederland Leest Junior, de Griffelwinnaars en topboeken van de Kinderboekenweek.

Stimuleren auteursbetrokkenheid

In samenwerking met De Schoolschrijver en Bibliotheek Campus werden leescoördinatoren en leesconsulenten uit het basisonderwijs door middel van de cursus *Creatief schrijven in de klas* opgeleid tot Specialist creatief schrijven in het primair onderwijs.

Leesbevordering en cultuureducatie

Om de samenwerking te bevorderen tussen professionals in de leesbevordering (de Bibliotheek *op school*) en cultuureducatie (Cultuureducatie met Kwaliteit) organiseerde Kunst van Lezen samen met het LKCA in 2024 de bijeenkomst *Leesbevordering en cultuureducatie, samen een goed verhaal*. Hier boden we de deelnemers inspiratie en gelegenheid om met elkaar in gesprek te gaan over mogelijke samenwerkingsverbanden. We startten met de voorbereiding van een nieuwe bijeenkomst in 2025, waarin ook digitale geletterdheid aan bod komt.

Speciaal onderwijs

In 2024 leverde Ellen Buitenhuis een rapport op over de stand van zaken van de Bibliotheek *op school* in het speciaal onderwijs. Op basis daarvan stelde zij een actieplan op om de positie van bibliotheken in de samenwerking met het speciaal onderwijs te versterken.

Pilot nieuwkomersonderwijs

Onder begeleiding van de specialist meertaligheid werd in 2024 een pilot gestart met de Bibliotheek *op school* voor nieuwkomersonderwijs in het po en in het vo. Dit leverde om te beginnen titellijsten op van boeken in verschillende talen. Deze zijn toepasbaar in zowel het nieuwkomersonderwijs als in het reguliere onderwijs.

Werkbezoek Ierland

De specialisten de Bibliotheek *op school* po en pabo brachten in 2024 samen met studenten en docenten van het uitstroomprofiel Lezen van IPABO een bezoek aan Ierland. Hier is, naar aanleiding van een daling in leesvaardigheid rond 2009, landelijk beleid ontwikkeld om deze daling te keren. De implementatie was succesvol en leidde tot een hogere leesvaardigheid bij alle leerlingen. De deelnemers bezochten een vo school en verschillende po scholen. Zij werden bijgepraat over de ontwikkelingen rond leesvaardigheid in Ierland door de lerarenopleiding Marino Institute en de zusterorganisatie Children's Books of Ireland.

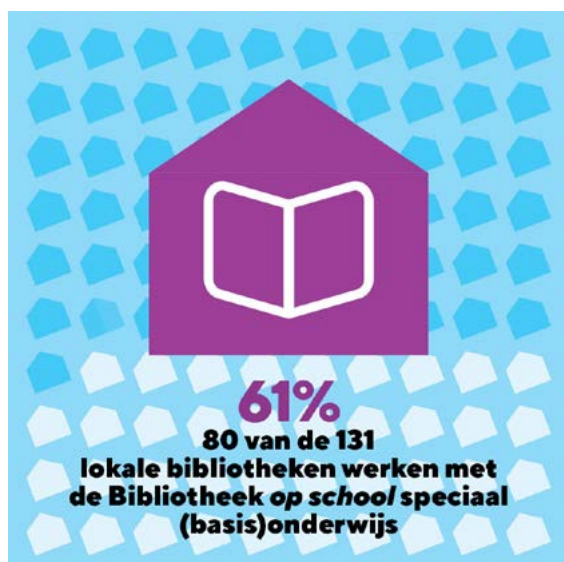
4.2 Speciaal onderwijs

Binnen het speciaal onderwijs wordt onderscheid gemaakt naar:

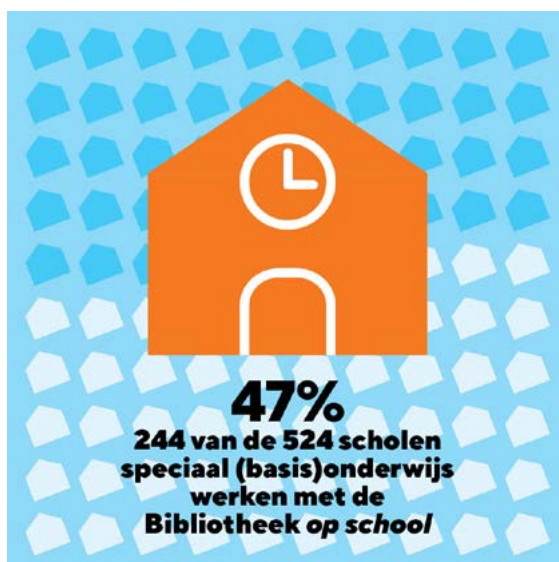
- Speciaal basisonderwijs (sbao) voor kinderen van 4 tot en met 12 jaar die een specifieke orthopedagogische en orthodidactische benadering nodig hebben;
- (Voortgezet) speciaal onderwijs ((v)so) voor leerlingen van 4 tot en met 20 jaar die speciale zorg nodig hebben.

De Bibliotheekmonitor heeft in 2023-2024 het speciaal onderwijs apart uitgevraagd, zonder onderscheid te maken tussen po en vo. We rapporteren daarom de cijfers over speciaal onderwijs en de Bibliotheek *op school* of een vergelijkbaar programma voor zowel het sbao als het (v)so.

Van de 131 lokale bibliotheken hebben er 80 (61%) een dienstverleningsovereenkomst voor de Bibliotheek *op school* of een vergelijkbaar programma binnen het speciaal onderwijs. Deze bibliotheken boden diensten aan op 244 van de in totaal 522 scholen voor sbao en/of (v)so in de werkgebieden van de betreffende bibliotheken. Het bereik komt daarmee op 46,7% van de scholen in deze werkgebieden. Gerekend op het totaal aantal van 524 scholen voor sbao en/of (v)so in heel Nederland, ligt het bereikpercentage op 46,6%.

Figuur 10: deelname lokale bibliotheken aan de Bibliotheek op school (v)s(b)o of een vergelijkbaar programma 2023-2024

Figuur 11: bereik de Bibliotheek op school in het speciaal onderwijs (v)s(b)o 2023-2024. Betreft het bereik van de Bibliotheek op school of een vergelijkbaar programma afgezet tegen het totale aantal speciaal onderwijs scholen in Nederland.

4.3 De Bibliotheek op school vo

De volgende doelstellingen zijn voor de Bibliotheek *op school* vo van toepassing:

Generiek, uit brief minister van 18 maart 2019:

90% van de openbare bibliotheekorganisaties werkt samen met middelbare scholen voor een kwalitatief goede educatieve dienstverlening, zoals een schoolbibliotheek.

Meer specifiek voor de Bibliotheek op school vo:

Het programma de Bibliotheek op school vo zal door 55% van de lokale bibliotheken actief gevoerd worden, waarbij 35% van de leerlingen bereikt wordt in het werkgebied van deelnemende bibliotheken.

4.3.1 Bereik van de Bibliotheek op school vo¹⁸

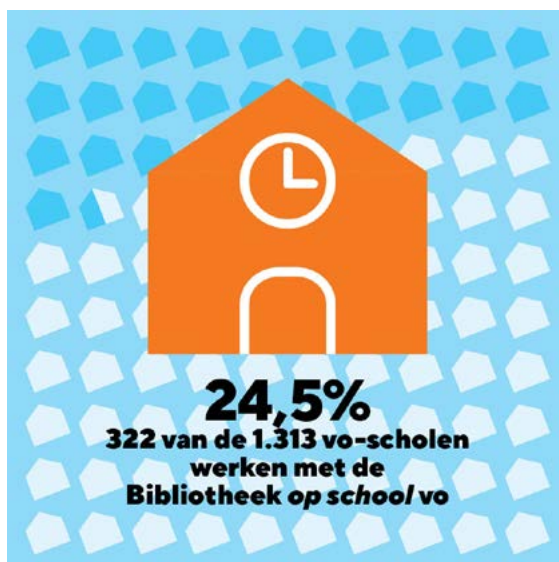
De belangrijkste resultaten en activiteiten op het gebied van de educatieve dienstverlening door bibliotheken aan het voortgezet onderwijs in het schooljaar 2023-2024 waren:

1. Van alle lokale bibliotheken in Nederland met een vo-schoolvestiging in het werkgebied, werkte in 2024 92% samen met het voortgezet onderwijs. Hiermee is de doelstelling van 90% gehaald.
2. In totaal had 77% van de lokale bibliotheken (99 van de 128) met een vo-schoolvestiging in het werkgebied een getekende overeenkomst met een of meer vo-scholen voor de uitvoering van de Bibliotheek op school of een vergelijkbaar programma. In totaal betrof het 322 scholen. Op dit punt is de doelstelling voor 2024 al gehaald.
3. Er zijn 1.456 scholen voor voortgezet onderwijs in Nederland. In het werkgebied van de 99 bibliotheken zijn 1.313 vo- scholen gevestigd. Dit betekent dat bibliotheken in schooljaar 2023-2024 met 22,1 % van het totale aantal vo- scholen in Nederland een dienstverleningsovereenkomst hadden voor het aanbieden van de Bibliotheek op school of een vergelijkbaar programma. Als er alleen naar het werkgebied van de betreffende bibliotheken wordt gekeken, dan gaat het om 24,5% van de scholen.
4. De deelnemende scholen zijn voornamelijk vmbo-scholen en praktijkonderwijsscholen, al dan niet als onderdeel van een scholengemeenschap. Dit is in lijn met het landelijk beleid vanuit Tel mee met taal en het Masterplan basisvaardigheden. Bibliotheken zetten doorgaans niet actief in op scholen met havo/vwo/gymnasium. Dat is in lijn met de opdracht van Stichting Lezen en de KB om in het kader van deze programma's te werken aan de preventie van laaggeletterdheid. Dat impliceert een accent op het vmbo en praktijkonderwijs. Daar is veel te winnen omdat deze scholen nauwelijks mediatheken hebben terwijl ze juist relatief veel laagtaalvaardige leerlingen tellen.
5. In 2023 hebben bibliotheken voor 115 vmbo-scholen en 8 praktijkonderwijsscholen Masterplan-subsidie aangevraagd. In 2024 ging het om 92 nieuwe vmbo-scholen en 34 nieuwe praktijkonderwijsscholen. Het Masterplan basisvaardigheden heeft tot nu toe geleid tot het aanhaken van in totaal 207 vmbo-scholen en 42 praktijkonderwijsscholen.
6. Op de 322 scholen met een dienstverleningsovereenkomst voor de Bibliotheek op school of een vergelijkbaar programma, zitten ongeveer 147.000 leerlingen. Dit is rond 24,5% van de leerlingen dat in het werkgebied van de deelnemende bibliotheken naar een vo-school school gaat.
7. Eind 2024 is het streefcijfer van 35% bereik onder de vo-leerlingen nog niet bereikt. Door de extra middelen uit het Masterplan basisvaardigheden zal het bereik de komende jaren wel verder toenemen. De haalbaarheid van de 35% valt echter te betwijfelen, omdat de programmagelden specifiek gericht zijn op vmbo en praktijkonderwijs. Dit betekent dat havo- en vwo-leerlingen niet bereikt (mogen) worden, terwijl deze wel deel uitmaken van de totale leerlingenpopulatie.

¹⁸ [Home | OCW in cijfers](#) is de bron voor wat betreft aantal organisaties en aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs.

Figuur 12: deelname lokale bibliotheken aan de Bibliotheek op school vo (overeenkomst tussen bibliotheek en vo-school) 2023-2024

Figuur 13: bereik de Bibliotheek op school vo (overeenkomst tussen bibliotheek en vo-school) 2023-2024 werkgebied deelnemende bibliotheken

Deelname Monitor de Bibliotheek op school vo

In het voorjaar kunnen lokale bibliotheken de schoolrapportages genereren. In de zomer wordt de landelijke rapportage verwacht.

Monitorbereik de Bibliotheek op school vo

Deelnemers	2024-2025	2023-2024	percentage
Bibliotheken	75	69	+ 8,7 %
Vo-scholen	286	173	+ 65,3%
Leesmediaconsulenten namens de Bibliotheek	166	89	+ 86,5%
Docenten	3.810	2.261	+ 68,5%
Leerlingen	48.494	28.737	+ 68,8%

Mediatheken

Het aantal mediatheken in het voortgezet onderwijs liep opnieuw terug, blijkt uit onderzoek¹⁹ van Stichting Lezen. In 2024 waren er 422 mediatheken, goed voor een dekking van 29% van de locaties voor voortgezet onderwijs

¹⁹ [Steeds minder mediatheken in voortgezet onderwijs - Stichting Lezen](#) april 2024 (uitvoering DUO Onderwijsonderzoek en Marleen Kieft).

4.3.2 Deskundigheidsbevordering de Bibliotheek op school vmbo en praktijkonderwijs

Trainingen de Bibliotheek op school vo 2024 ²⁰ aan bibliotheekmedewerkers	Aantal trainingen	Aantal cursisten
Leesmediaconsulent vmbo	3	44
Leesmediaconsulent praktijkonderwijs	2	20
Totaal	5	64

Binnen de Bibliotheek op school was er veel aandacht voor het vergroten van de expertise van leesmediaconsulenten. Op basis van enkele evaluatiepunten werd de training *Leesmediaconsulent vmbo* iets aangepast, deze werd door 44 cursisten gevolgd. Om ook de leesconsulenten van de bibliotheken goed voor te bereiden op hun rol in het praktijkonderwijs ontwikkelden we een speciale opleidingsmodule *Leesconsulent praktijkonderwijs*. Deze is in 2024 gevolgd door 20 cursisten.

Voor docenten in het vmbo is er de training *Lezen en Hoe!* In 2024 werden 20 leesmediaconsulenten opgeleid als nieuwe trainers zodat zij docenten kunnen trainen. De training werd aangeboden aan alle schoolteams op scholen die subsidie uit de regeling Masterplan basisvaardigheden ontvingen. Voor docenten in het praktijkonderwijs is de training *Pro in taal en lezen* beschikbaar. Deze werd in het schooljaar 2024-2025 als vast onderdeel van de subsidieregeling Masterplan basisvaardigheden aan de deelnemende praktijkscholen aangeboden. In het *Scholingsaanbod leesbevordering 2024-2025*²¹ staat een actueel overzicht van trainingen, cursussen en congressen van Stichting Lezen en andere aanbieders voor het voortgezet onderwijs.

De Weddenschap voor het praktijkonderwijs

Op 13 praktijkscholen gingen alle brugklassers in het kader van *De Weddenschap* de uitdaging aan om in een gegeven periode drie leesuitdagingen te voltooien in de vorm het lezen van een boek, een tijdschrift, stripalbum of kort verhaal. Ook het beluisteren van een luisterboek of een door de mentor voorgelezen boek telde mee. De docenten zorgden voor een passende uitdaging voor elke leerling. Zij kregen in de portal aangepaste lesideeën aangereikt die aansluiten bij hun lees- en taalonderwijs.

Opnieuw bleek dat belangrijke personen uit het leven van de pro-leerling, zoals de techniekdocent, de conciërge en de mentor, van grote betekenis zijn voor de impact van deze campagne. Alle opgedane ervaringen zijn verwerkt in een handleiding voor bibliotheken en scholen. Zo is meedoen aan *De Weddenschap* ook voor pro-leerlingen haalbaar.

²⁰ Het actuele trainingsaanbod is te vinden op Bibliotheek Campus, [de speciale website voor professionals die werken met de Bibliotheek op school](#). Per doelgroep is dit terug te vinden in het stapelmodel/overzicht van de opleidingen. <https://pro.debibliotheekopschool.nl/dam/2024-vernieuwde-site/po/stapelmodel-van-opleidingen-voor-dbos-nov-2024.pdf>

²¹ [Opleidingen](#)

4.3.3 Overige activiteiten de Bibliotheek op school vo

Read2me!

Aan deze voorleeswedstrijd voor brugklassers deden in 2024 222 scholen mee, met in totaal 1.431 brugklassen. Hierbij waren 67 bibliotheken betrokken. We deden in 2024 ook onderzoek naar de mogelijke doorontwikkeling en vernieuwing van deze wedstrijd.

Verhalenvinder

Onderzoek uit 2022 liet zien dat met name vmbo-leerlingen veel moeite hebben om een passend boek te vinden en dat vervolgens te lenen in de mediatheek, de lokale of de onlinebibliotheek. Daarop is besloten om met financiële steun van Kunst van Lezen de *Verhalenvinder te ontwikkelen als hulpmiddel voor deze doelgroep. Een projectgroep van NBD Biblion, de KB en Stichting Lezen werkte het in 2023 ontwikkelde prototype verder uit en testte het.* Op basis van een succesvolle pilot werd besloten verder te gaan met Verhalenvinder en dit instrument breder uit te zetten. Naar verwachting zal De Verhalenvinder in de eerste helft van 2025 in gebruik worden genomen als onderdeel van de Bibliotheek op school voortgezet onderwijs op 140 vmbo-scholen.

Hebban in de Klas

In 2022 startten Stichting Lezen en de CPNB met succes met een Hebban-omgeving voor het voortgezet onderwijs. Kunst van Lezen financierde de ontwikkeling van nieuwe lessuggesties bij Hebban in de Klas. Zie voor de uitgebreide beschrijving van Hebban in de Klas paragraaf 3.3. van het jaarverslag van Stichting Lezen.

Instructies en lessuggesties Nederland Leest Junior

Ook in 2024 maakte SPN samen met Kunst van Lezen een instructie voor leesconsulenten bij de landelijke leesbevorderingscampagne Nederland Leest Junior (10-14 jaar). Kunst van Lezen financierde ook de lessuggesties bij deze campagne.

Leeskalender vo

Kunst van Lezen leverde een financiële en inhoudelijke bijdrage aan de [Leeskalender 2023-2024](#) van Stichting Lezen, die verspreid is op alle middelbare scholen in Nederland.

4.4 De Bibliotheek op school beroepsonderwijs

De volgende doelstelling is voor de Bibliotheek op school beroepsonderwijs van toepassing: *De aanpak de Bibliotheek op school voor beroepsopleidingen (mbo, pabo en lerarenopleidingen) is ingevoerd bij 75% van de regionale en/of lokale bibliotheekorganisaties met een roc of pabo c.q. lerarenopleiding in hun werkgebied.*

4.4.1 De Bibliotheek op school mbo

Bereik de Bibliotheek op school mbo

Steeds meer mbo-scholen vinden steeds beter hun weg naar de bibliotheek en andersom. Educatief specialisten vanuit de bibliotheek, de taalcoördinator, beleidsmedewerkers kwaliteit en onderwijs, docenten Nederlands en Burgerschap vanuit de school: samen zoeken ze naar wegen om lezen en vrijetijdslezen in te zetten om de taal- en leesvaardigheid van studenten te vergroten. De schoollocaties van regionale opleidingscentra liggen

soms in werkgebieden van meerdere bibliotheken. Dat vraagt om regionale afstemming tussen de betreffende bibliotheekorganisaties.

Deelname Stimuleringsregeling de Bibliotheek op school mbo

In 2024 kon het beroepsonderwijs voor het eerst meedoen aan de subsidieregeling. Bibliotheken vroegen subsidie aan voor 22 mbo-brede opleidingen en voor 10 pedagogische opleidingen. Voor nog eens 24 mbo-brede en 8 pedagogische opleidingen kregen de 16 bibliotheekorganisaties die daar al actief waren een doorontwikkelingsvergoeding. In totaal zijn inmiddels 45 mbo-brede opleidingen en 18 pedagogische opleidingen in samenwerking met de bibliotheek bezig met leesbevordering.

Toekomstige professionals scholen in leesbevordering

Bekwame pedagogisch medewerkers en onderwijsassistenten zijn onmisbaar voor het stimuleren van leesplezier bij jonge kinderen en voor het leggen van de basis voor de latere leesvaardigheid van deze kinderen. Samen lezen en voorlezen zijn activiteiten die studenten vaak zelfstandig mogen uitvoeren tijdens hun eerstejaarsstage voor de opleidingen voor pedagogisch werk en onderwijsassistent. Het is daarom belangrijk dat studenten op deze opleidingen goed leren voorlezen en kennis opdoen over het belang van lezen en voorlezen aan jonge kinderen. Ook is het zaak dat ze leren welke boeken beschikbaar en geschikt zijn voor de kinderopvang en het primair onderwijs. Sinds 2021 wordt daarom op de mbo-opleidingen Pedagogisch werk en Onderwijsassistent de keuzemodule *Specialist leesbevordering 0-12 jaar* aangeboden. Deze is met financiële steun van Kunst van Lezen ontwikkeld in opdracht van Stichting Lezen en ROC Midden Nederland.

Deskundigheidsbevordering docenten en bibliotheekmedewerkers

De docent speelt een belangrijke rol in de leesbevordering en de doorontwikkeling van de Bibliotheek op school in het mbo. Daarom willen we docenten blijven motiveren door overdracht van kennis en succesvolle voorbeelden. In 2024 publiceerden we in de reeks *Leesscenario's* drie nieuwe handleidingen die mbo-docenten inspiratie bieden om lezen in de klas te stimuleren:

- [Lezen in het mbo-pwo en de Bibliotheek op school;](#)
- [Lezen in het mbo en leesproblemen en](#)
- [Lezen in het mbo en beroepsgerichte vakken.](#)

In totaal zijn er in deze serie nu zes publicaties verschenen. Docenten aan de opleidingen Pedagogisch werk en Onderwijsassistent die deelnemen aan de Impulsregeling kunnen bovendien een training volgen over lezen en leesbevordering als beroepsvaardigheid.

Ook in 2024 werkten we samen met het Kennispunt MBO Taal en Rekenen in het kader van het [Leesoffensief Heel mbo Leest](#). Op 21 juni verzorgde Stichting Lezen een workshop over de Bibliotheek op school tijdens de conferentie *KwaliteitsKompas* van het Kennispunt. Op 27 november organiseerde het Kennispunt de conferentie *BeroepsKapitaal*. Namens Stichting Lezen gaf Linda Ackermans daar een workshop over Young Adult literatuur en Marieke Andela over leesbevordering op het mbo. Tijdens deze conferenties werden de Handreikingen die Stichting Lezen en het Kennispunt in 2023 samen ontwikkelden onder de aandacht gebracht en uitgedeeld.

Mede door de Impulsregeling Masterplan basisvaardigheden II hebben veel bibliotheken meer aandacht gekregen voor de samenwerking met het mbo. Om de expertise van

(nieuwe) leesmediaconsulenten mbo te vergroten, ontwikkelde het Landelijk team de Bibliotheek op school een Wegwijzer met een overzicht van de brochures, websites, onderzoeken, opleidingen, trainingen, boeken en webinars die relevant zijn voor de samenwerking met het mbo. Daarnaast geven we een brochure uit met het Scholingsaanbod leesbevordering 2024-2025 docenten vo en mbo .

Auteursbezoek en burgerschap

De Stimuleringsregeling bevordert de inzet van auteurs als leesbevorderaar. In 2024 werd voor het reguliere mbo gewerkt met een licentie voor het leesbevorderingsprogramma buitenzinnenonline.nl. Daarin staat het boek *The Hate U Give* van Angie Thomas centraal. Daarnaast konden scholen en bibliotheken kiezen voor het boek [*Ondergedoken als Anne Frank*](#) van Marcel Prins en Henk Steenhuis en het bijbehorende lesmateriaal. Scholen konden ook een auteur naar keuze inzetten via de Schrijverscentrale. Opleidingen Pedagogisch werk en Onderwijsassistent konden via de Schrijverscentrale auteurs of illustratoren van boeken voor kinderen 0-6 jaar uitnodigen.

Monitor de Bibliotheek op school mbo

Dit onderzoek wordt ieder studiejaar ingezet om de samenwerking tussen bibliotheken en mbo-instellingen te volgen en te meten wat de resultaten zijn wat betreft de leesmotivatie en leesfrequentie van studenten en het leesbevorderend gedrag van docenten. Aan de hand van de uitkomsten per school kunnen bibliotheken en scholen hun samenwerking verbeteren. Een samenvatting van de resultaten van de [*Monitor De Bibliotheek op school 2023-2024*](#) werd begin 2024 gepubliceerd.

Monitorbereik de Bibliotheek op school mbo

Deelnemers	2024-2025	2023-2024	percentage
Bibliotheken	30	16	+ 87,5%
Mbo-studierichtingen	29	17	+ 70,6%
Leesmediaconsulenten namens de Bibliotheek	30	16	+ 87,5%
Docenten	397	167	+ 137,7%
Studenten	2.466	1.249	+ 97,4%

Het onderzoek werd in studiejaar 2024-2025 voor de zevende keer afgenomen. Een samenvatting van de resultaten van [*de Monitor de Bibliotheek op school mbo 2024-2025*](#) werd in maart 2025 gepubliceerd. De deelname van leesmediaconsulenten nam in vergelijking met het studiejaar 2023-2024 fors toe. Dit is te verklaren uit het feit dat de subsidie uit het Masterplan basisvaardigheden in 2024 voor het eerst ook openstond voor samenwerkingen tussen bibliotheken en mbo-opleidingen, waardoor veel meer mbo's mee zijn gaan doen aan de Bibliotheek op school.

Van de deelnemende studenten deed 63% een opleiding pedagogisch werk; de meesten zitten in het eerste leerjaar van een niveau 4 opleiding. Meer vrouwen dan mannen vulden de vragenlijst in. Vooral de ongeveer 200 studenten van niveau 2 die meededen aan het

onderzoek gaven aan lezen niet leuk of zelfs vervelend te vinden, terwijl het voor juist voor deze doelgroep goed zou zijn om wel te lezen. De meeste studenten pedagogisch werk zien niet dat ze een voorbeeldfunctie te vervullen hebben voor de kinderen waarmee ze gaan werken. Zij denken dat voorlezen alleen belangrijk is voor de taalvaardigheid van de kinderen en vinden de techniek van het voorlezen lastig.

De docenten die Nederlands geven, vinden dat ze als leesbevorderaar een dikke voldoende verdienen. Ze gaven zichzelf een 6,8; bijna een hele punt hoger dan docenten van andere vakken. Een groot deel van de docenten gaf aan voldoende toegerust te zijn om vrij lezen in de lessen uit te voeren. Een groot deel liet weten wel behoefte te hebben aan kennis van activiteiten om het leesplezier van hun studenten te vergroten.

4.4.2 De Bibliotheek op school pabo

Vanuit De doorgaande leeslijn hebben pabo's een cruciale rol. Zij bereiden immers de aankomende leerkrachten voor op hun taak als leesbevorderaar. Goed (lees)onderwijs vraagt om leerkrachten die beschikken over de benodigde kennis en die weten hoe ze moeten luisteren, enthousiasmeren, bemoedigen, ondersteunen. Ook hebben zij een bepaalde attitude nodig om van leerlingen lezers te maken. De leerkracht fungeert idealiter als rolmodel die het lezen voorleeft.

Deelname de Bibliotheek op school pabo Masterplan basisvaardigheden 2023-2024

In 2024 konden pabo's en tweedegraads lerarenopleidingen voor het eerst meedoen aan de subsidieregeling Masterplan basisvaardigheden. Bibliotheken vroegen voor 7 pabo-opleidingen subsidie aan en kregen een doorontwikkelingsvergoeding om het werk op 16 pabo's waar ze al actief waren verder te helpen. Inmiddels zijn in totaal 23 van de 39 pabo's (59%) actief aan de slag met leesbevordering en bibliotheekwerk. Het uitwisselen van kennis en ervaringen tussen de bibliotheken die hier een rol in spelen, blijkt heel waardevol. Daarom is er een begin gemaakt met het opstellen van een handreiking voor de samenwerking tussen bibliotheken en pabo's, waarin onder andere *best practices* aan de orde komen.

Er is in 2024 nog geen tweedegraads lerarenopleiding begonnen met de Bibliotheek op school, maar er zijn wel voorbereidingen getroffen om de eerste opleiding hiermee in 2025 te laten starten.

Monitor de Bibliotheek op school pabo

De Monitor wordt ieder studiejaar ingezet om de samenwerking tussen bibliotheken en pabo's te volgen en te meten wat de resultaten zijn wat betreft de leesmotivatie en leesfrequentie van studenten en het leesbevorderend gedrag van docenten.

De resultaten van [de Monitor de Bibliotheek op school pabo 2023-2024](#) werden begin 2024 gepubliceerd. In juli 2024 werd op basis van meting 2023-2024 een korte analyse gepubliceerd onder de titel [Pabo-docenten houden van lezen, nu de studenten nog](#). Daarin werd in het bijzonder aandacht besteed aan pabo-docenten van andere vakken dan Nederlands.

Het onderzoek werd in studiejaar 2024-2025 voor de zevende keer uitgezet. Een samenvatting van de resultaten van [de Monitor de Bibliotheek op school pabo 2024-2025](#) werd in maart 2025 gepubliceerd. Ook hier is de deelname vanwege de masterplanmiddelen gegroeid ten opzichte van 2023-2024.

Monitorbereik de Bibliotheek op school pabo

Deelnemers	2024-2025	2023-2024	percentage
Bibliotheken	18	12	+ 50,0 %
Pabo's	20	17	+ 17,6%
Leesmediaconsulenten namens de Bibliotheek	18	12	+ 50,0%
Docenten	294	258	+ 14,0%
Studenten	2.328	1.403	+ 65,9%

Van de studenten die de monitor invulde, was 75% vrouw en iets meer dan helft eerstejaarsstudent. Veel van de deelnemers werkten op hun stageschool mee aan leesactiviteiten, vooral aan voorlezen (verhalende boeken en prentenboeken met name) en vrij lezen. Bijna de helft van de studenten introduceerde zelden of nooit zelf een boek. Met hun kennis van jeugdliteratuur is het niet goed gesteld: eerstejaars gaven zichzelf gemiddeld een 5,8 en vierdejaars een 6,3. Studenten gaven aan meer te willen weten over leesmotivatie van kinderen en welke leesactiviteiten er gedaan kunnen worden in de klas. De pabo-opleiders gaven aan dat ze een voldoende leesniveau zagen bij tweederde van hun studenten.

Pabo Voorleeswedstrijd 2024

Stichting Lezen organiseerde met budget van Kunst van Lezen voor de dertiende en laatste keer de *Pabo Voorleeswedstrijd*. In het schooljaar 2023-2024 deden alle 39 pabo's mee. De deelnemers, vooral eerste- en tweedejaars studenten, lezen voor uit een boek dat past bij één van de vijftig vensters van de canon van de geschiedenis van Nederland. De Pabo Voorleeskampioen 2024 werd Kimberley Dargel van pabo Windesheim Almere. Stichting Lezen besloot na de editie van 2023-2024 te stoppen met de *Pabo Voorleeswedstrijd*. Hoewel deze campagne dertien jaar lang succesvol is geweest, is het bereik bescheiden. Daarom koost Stichting Lezen ervoor een alternatief te gaan ontwikkelen om meer pabostudenten te bereiken en te motiveren voor (voor)lezen. De gedachten gaan uit naar een inspirerende dag om hen te laten kennis maken met actuele kinderboeken, auteurs en illustratoren, en om hen te laten ervaren hoe zij deze in de klas kunnen gebruiken.

4.5 Communicatie de Bibliotheek op school

Kunst van Lezen onderhoudt samen met SPN de website pro.debibliotheekopschool.nl voor professionals in bibliotheken en onderwijs. De site kreeg 68.850 bezoeken in 2024. De content bestaat uit een toolkit met instrumenten voor met name de bibliotheekmedewerkers en in mindere mate voor het onderwijs. Het delen van nieuws en kennisuitwisseling met en tussen bibliotheekmedewerkers vindt vooral plaats binnen de verschillende groepen van de Bibliotheek op school op Biebtobieb.nl.

De site debibliotheekopschool.nl is de plek voor ouders en andere geïnteresseerden om informatie op te halen over de Bibliotheek op school voor het primair, voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs. De site kreeg 92.150 bezoeken in 2024 en werd dit jaar herzien. Het

onderdeel voor het onderwijs is overgeheveld naar de pro-site. Er is meer samenhang gekomen met lezeninhetpo.nl en er is voorgesorteerd op samenhang met de in 2025 te lanceren website lezeninhetvo.nl.

De website lezenvoordelijst.nl is in beheer bij de KB. Deze is gericht op docenten en is onderdeel van de landelijke dienstverlening van de KB. Kunst van Lezen dacht mee over aanpassingen en verbeteringen. Het leerlingendeel is onderdeel van jeugdbibliotheek.nl.

Kunst van Lezen plaatste advertenties in vakbladen, op online platforms (nationaleonderwijsgids.nl) en op televisie (*Mama's wereld*, RTL). Andere belangrijke communicatiekanalen om professionals te bereiken en de expertise van leesmediaconsulenten te vergroten waren onze eigen nieuwsbrief, het platform Biebtobieb.nl, de aanbiedingsgids *De leukste kinderboekencampagnes*, (presentaties op) kennisbijeenkomsten en diverse sociale media:

- Het Twitter-account (X) van de Bibliotheek *op school* had in 2024 2.181 volgers; dat is 8,4% minder dan in 2023.
- De nieuwsbrief de Bibliotheek *op school* po & pabo verscheen in 2024 tien keer en had 1.148 abonnees, een stijging 2,9% ten opzichte van 2023. Van de abonnees opent 54,8 % de nieuwsbrief. Daarvan klikt 20,3 % door naar een of meer nieuwsberichten.
- De nieuwsbrief de Bibliotheek *op school* vo & mbo verscheen in 2024 vijf keer en had 397 abonnees. Dat 34,6% meer dan in 2023. 58,8% van de abonnees opent de nieuwsbrief, waarvan 29,5% daadwerkelijk op een nieuwsbericht klikt. Dit is een hoge score.
- De strategische nieuwsbrief voor bibliotheekdirecties verscheen in 2024 drie keer en had 299 abonnees.
- De groep de Bibliotheek *op school* po op Biebtobieb.nl had in 2024 1.308 deelnemers. De groep werd 9.971 keer bezocht.
- De groep de Bibliotheek *op school* vo op Biebtobieb.nl had in 2024 704 deelnemers. De groep werd 4.101 keer bezocht.
- De groep de Bibliotheek *op school* praktijkonderwijs op Biebtobieb.nl is in 2023 gestart. Eind 2024 had de groep 151 deelnemers en werd 602 keer bezocht.
- De groep de Bibliotheek *op school* mbo op Biebtobieb.nl had in 2024 191 deelnemers. De groep werd 558 keer bezocht.
- De groep de Bibliotheek *op school* pabo op Biebtobieb.nl had in 2024 192 deelnemers. De groep werd 381 keer bezocht.
- De Bibliotheek *op school* en speciaal onderwijs is in 2024 gestart met een groep op Biebtobieb.nl. We telden 216 deelnemers en 729 bezoeken.
- De Bibliotheek *op school* en nieuwkomersonderwijs is in 2024 gestart met een groep op Biebtobieb.nl, trok daar 386 deelnemers en werd 1.215 keer bezocht.
- We starten op Biebtobieb.nl ook met een groep de Bibliotheek *op school* Plus, alleen bestemd voor de vijftien deelnemende bibliotheken die meedraaien in het eerste jaar van deze aanpak.

5. Overige onderdelen generieke aanpak

Maatregel 6A van Tel mee met Taal bevat behalve BoekStart en de Bibliotheek op school nog enkele andere onderdelen:

- Kunst van Lezen in het Caraïbisch gedeelte van het Koninkrijk;
- de koppeling tussen Kunst van Lezen en de landelijke digitale content en diensten van de KB;
- de vorming van (boven)lokale strategische netwerken rondom leesbevordering.

5.1 Kunst van Lezen in het Caraïbische deel van het Koninkrijk

Masterplan en stimulering

In 2024 zetten de KB en Rijnbrink als de twee coördinerende organisaties de samenwerking voort met de bibliotheekorganisaties van de Caraïbische eilanden die behoren tot het Koninkrijk. Daarbij ligt het accent op Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, die de status hebben van Nederlandse gemeenten en meedoen aan de subsidieregeling Masterplan basisvaardigheden. Alle 13 basisscholen en 3 middelbare scholen op deze drie eilanden ontvingen in 2023 een startsubsidie voor de Bibliotheek op school en in 2024 een doorontwikkelingsvergoeding. Dat gold ook voor 16 kinderdagopvanglocaties die meedoen met BoekStart in de kinderopvang. Biblionet Groningen deed de coördinatie rond subsidieverstrekking en evaluatie van de regeling op de eilanden, in samenspraak met Rijnbrink, de KB en Stichting Lezen.

Curaçao, Aruba en Sint-Maarten maken geen deel uit van Nederland en hebben daarom geen toegang tot de Impulsregeling. Kunst van Lezen heeft, in overleg met OCW, geld gereserveerd uit de reguliere begroting van het programma om via de bibliotheken op deze eilanden toch enkele scholen en kinderdagverblijven te kunnen laten starten met de programma's.

Expertise

In 2024 deden ruim 20 cursisten van alle zes eilanden mee met de training voor leesconsulenten. Daarnaast organiseerden Stichting Lezen en Biblionef een training voor leerkrachten op de eilanden, in afstemming met de onderwijsafdelingen van de lokale autoriteiten. Alle trainingen in het kader van de Bibliotheek op school zijn verzorgd door de Taalkoffer, een bureau dat gespecialiseerd is in Nederlands als vreemde taal. De vijf infographics van de reeks *Lezen in beeld* zijn ten behoeve van pedagogisch medewerkers en leraren vertaald in het Papiaments en Engels.

Met behulp van Biblionef leverden we opnieuw ondersteunend materiaal bij de BoekStart-koffertjes, waaronder folders in het Engels, Spaans en Papiaments voor de ouders.

5.2 Koppeling met de landelijke digitale jeugdcollectie en diensten van de KB

Er is de laatste jaren gewerkt aan de verbinding tussen jeugdbibliotheek.nl en de onlinebibliotheek enerzijds en de programma's BoekStart en de Bibliotheek *op school* anderzijds. Op jeugdbibliotheek.nl vinden kinderen en jongeren van 0-18 jaar en hun ouders alles wat de landelijke bibliotheek te bieden heeft rondom digitaal lezen. De prioriteit ligt bij meertalige gezinnen en het voortgezet onderwijs, met name het vmbo. De KB heeft in 2024 de LEES-app voortgezet, die een jaar lang gratis toegang biedt tot meer dan 120 e-books en luisterboeken die speciaal voor vmbo-leerlingen en mbo-studenten zijn geselecteerd. Doel van de app is om het leesplezier onder deze jongeren te stimuleren en hen bekender te maken met de mogelijkheid om digitaal te lezen en luisteren via de onlinebibliotheek. Jongeren hoeven geen lid te zijn van de bibliotheek om de LEES-app te gebruiken. Er is gezorgd voor een duidelijke verbinding met de scholen die meedoen aan de Bibliotheek *op school* in vmbo en mbo. De in 2024 ontwikkelde website de Verhalenvinder maakt het voor de leerlingen van het vmbo makkelijker om boeken in de bibliotheek te vinden. Deze site wordt in paragraaf 4.3.4 toegelicht.

Een netwerkmarketeer (0,6 fte) werkt namens de KB en Stichting Lezen aan de verbinding tussen de programma's en de jeugdbibliotheek.nl en de onlinebibliotheek. Stichting Lezen betaalt 60% van de kosten; de KB 40%. De marketeer maakt deel uit van de kernteams Jeugd & Onderwijs van SPN, die de uitvoering van BoekStart en de Bibliotheek *op school* begeleiden. Ook de coördinator Digitale geletterdheid jeugd van de KB neemt sinds anderhalf jaar deel aan de kernteams van SPN. Het gebruik van jeugdbibliotheek.nl en de onlinebibliotheek zal naar verwachting verder stijgen dankzij deze verbindingen, zeker nu de geïntegreerde bibliotheek-app met luisterboeken en e-books steeds bekender wordt binnen kinderdagverblijven, scholen en bij mensen thuis. In 2023 werd de website BoekStart.nl geïntegreerd in de digitale bibliotheekinfrastructuur en gemigreerd naar de webomgeving WaaS van de KB. Dat heeft bijgedragen aan een goede verbinding met jeugdbibliotheek.nl en met veel andere bibliotheekwebsites binnen de WaaS. Stichting Lezen blijft primair verantwoordelijk voor de content van de BoekStart website. In 2024 werden voorbereidingen getroffen om de huidige BoekStartapp per 1 april 2025 om te zetten naar een zogenaamde webapp, die technisch beheerd wordt door de KB.

5.3 Bovenlokale en lokale strategische netwerken leesbevordering

Kunst van Lezen besteedt sinds de start veel aandacht aan borging van de uitvoering van de programma's en aan de bestendinging daarvan op regionaal en vooral lokaal niveau. Met het oog daarop is het van belang om met name de strategische bibliotheekmedewerkers met raad en daad te ondersteunen. Daarom organiseerden we in 2024 twee strategische webinars:

- [Webinar MBV II en doorontwikkeling van de Bibliotheek op school po](#) op 28 maart 2024. Mark Deckers ging achtereenvolgens in gesprek met Marianne Hermans en Carlijn Pereira van het Ministerie van OCW, en met Manon Balfoort en Petra Heimeriks van Bibliotheek Rivierenland.
- [Webinar KWINK-rapport en Impulsregeling MBV II](#) op 8 februari 2024. Hierin vertelden onderzoekers van de KWINK groep over het rapport Onderzoek voorwaarden duurzame verankering de Bibliotheek *op school*. Adriaan Langendonk van Kunst van Lezen ging in op de Impulsregeling Masterplan basisvaardigheden II.

Certificering educatieve dienstverlening

In het [nieuwe kader voor de bibliotheekcertificering](#) van de Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal (CBCT) is ook de educatieve dienstverlening van de bibliotheek opgenomen. De certificeringsronde aan de hand van dit nieuwe kader startte in 2023 en duurt ongeveer vier jaar. De programmamanager van Kunst van Lezen heeft zitting in de stuurgroep namens Stichting Lezen. Vanaf 2024 was een geactualiseerd certificeringskader voor beoordeling van taalhuizen beschikbaar.

6. Resultaten Gezinsaanpak

Stichting Lezen en Schrijven en de KB (afdeling Bibliotheekstelsel) zijn belangrijke partners van Stichting Lezen bij de Gezinsaanpak en het verbinden van preventie en curatie in het kader van maatregel 6B van Tel mee met Taal. De Gezinsaanpak is erop gericht de cyclus van laaggeletterdheid in taalarme gezinnen te doorbreken. Dat gebeurt langs preventieve weg door de ouders te ondersteunen bij het stimuleren van de taal- en geletterdheidsontwikkeling van hun (jonge) kinderen thuis. De curatieve component behelst het actief ondersteunen van ouders als die gemotiveerd raken om ook aan hun eigen taalniveau te werken.

In de periode 2020-2024 richtte de Gezinsaanpak zich voor wat betreft het preventieve onderdeel op vijf aandachtsgebieden:

1. Lokaal netwerk rond taalarme gezinnen versterken met een meer centrale rol voor gemeenten op basis van de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid. Dit onderdeel wordt in de periode 2020-2025 apart gefinancierd door de directie Middelbaar Beroepsonderwijs van het ministerie van OCW. Hier ging in 2024 de meeste aandacht naar uit.
2. Positief leesklimaat thuis stimuleren via BoekStart en VoorleesExpress.
3. Intermediairs in jeugdgezondheidszorg, kinderopvang en onderwijs ondersteunen via de bibliotheken. Deze intermediairs vormen in toenemende mate een verbindende schakel tussen preventie en curatie. Om deze ondersteuning te kunnen bieden is het van belang om de expertise van bibliotheekmedewerkers op het gebied van laaggeletterdheid binnen gezinnen te vergroten.
4. Gezinsaanpak in de jeugdgezondheidszorg stimuleren via de BoekStartcoach; vergroten van de expertise van jeugdgezondheidszorgmedewerkers op het gebied van leesbevordering en digitale geletterdheid.
5. Gezinsaanpak in kinderopvang en onderwijs stimuleren. Dat gebeurt langs verschillende lijnen. Via de combinatie van BoekStart en de Bibliotheek *op school* met de cursus [Voor jou en je kind!](#) voor ouders van kinderen in de leeftijd van 0 tot 12 jaar. Via pwo-opleidingen en pabo's, door daar te werken aan de expertise van toekomstige pedagogisch medewerkers en basisschoolleerkrachten op het gebied van leesbevordering en digitale geletterdheid.

6.1 Verkenning Tel mee met Taal

De opzet van het programma Tel mee met Taal was dat de Nederlandse gemeenten eind 2024 de regierol in de aanpak van laaggeletterdheid, inclusief de Gezinsaanpak op zich zouden nemen. Dit is niet helemaal gelukt. Het project Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid is daarom als onderdeel van maatregel 6 uit Tel mee met Taal met een jaar verlengd met het oog op de zorgvuldig afronding en borging ervan.

In 2024 liet het ministerie een verkenning²² uitvoeren naar de toekomst van Tel mee met

22 [Minister stuurt brief aan Tweede Kamer over verkenning aanpak basisvaardigheden volwassenen vanaf 2025 | Nieuwsbericht | Tel mee met Taal](#)

Taal. Hij consulteerde daarover de Adviesraad, waarin de programmamanager van Kunst van Lezen zitting heeft. De verkenning wees op het grote belang van preventie. Desondanks is er voor het onderdeel preventie in directe zin geen ruimte meer in het nieuwe landelijke programma dat de opvolger is van Tel mee met Taal. Besloten is dat de focus in de periode 2025–2028 komt te liggen op de integrale aanpak van basisvaardigheden in plaats van primair op laaggeletterdheid. Deze aanpak is ook gericht op andere maatschappelijke problemen, zoals schuldhulpverlening, inzetbaarheid op de arbeidsmarkt en gezondheid. Preventie wordt vanaf 2025 vooral regionaal en lokaal ingevuld, met behulp van onder andere BoekStart en de Bibliotheek op school. Daarvoor zijn weliswaar nog steeds rijksmiddelen beschikbaar, maar uitsluitend nog via Kunst van Lezen en het Masterplan basisvaardigheden.

6.2 Positief leesklimaat thuis stimuleren via BoekStartcoach en VoorleesExpress

Een positief leesklimaat thuis is belangrijk om taalachterstanden terug te dringen. Programma's zoals BoekStart en de VoorleesExpress zijn bewezen effectief in het stimuleren van voorleesplezier binnen gezinnen, ook gezinnen die als taalarm beschouwd worden. BoekStart is in de kern gericht op het stimuleren van het leesklimaat thuis. Nadrukkelijk wordt gekeken of de inhoud van het BoekStartkoffertje toegankelijk is voor een brede groep ouders en aantrekkelijk voor zowel lezende als niet-lezende ouders. De informatie over BoekStart moet eenvoudig en duidelijk zijn voor ouders en ook in andere talen beschikbaar zijn om anderstalige ouders te bereiken. Verschillende informatiefolders zijn daarom vertaald in de meest voorkomende thuistalen. Op de homepage van de website van BoekStart is een duidelijke verwijzing aangebracht naar informatie over BoekStart in andere talen. Zie voor meer informatie over de BoekStartcoach paragraaf 3.1.3.

6.3 Bibliotheken versterken als verbindende schakel tussen preventie en curatie

In 2024 werkten bibliotheken verder aan het opzetten van de Gezinsaanpak. Het onderwerp is breder gaan leven en veel bibliotheken zijn aan de slag gegaan met het ontwikkelen en uitvoeren van beleid op dit terrein. Een greep uit de activiteiten en resultaten:

- De Gezinsaanpak werd als onderdeel van de maatschappelijke opgave de Geletterde samenleving opgenomen in het in oktober 2024 herziene *Bibliotheekconvenant*.
- De site bibliotheeknetwerk.nl heeft een veel geraadpleegde [sectie Gezinsaanpak](#).
- De groep Gezinsaanpak op de site Biebtobieb.nl had eind 2024 421 deelnemers; ongeveer evenveel als in 2023. Er is ook een groep op Biebtobieb.nl over de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid.
- Er werden materialen en instrumenten gemaakt en strategische sessies uitgevoerd om bibliotheken te helpen om hun organisatie beter in te richten op het ondersteunen van taalarme gezinnen.
- Vrijwel alle bibliotheken die deelnemen aan de bibliotheekmonitor Voorschoolse Educatie werkten actief aan de Gezinsaanpak.
- Veel POI's ondersteunden bibliotheken in hun werkgebied bij het werken aan de Gezinsaanpak.

6.4 Gezinsaanpak in de jeugdgezondheidszorg

Op allerlei manieren werden ook instellingen en professionals in de jeugdgezondheidszorg betrokken bij Kunst van Lezen en ingezet voor leesbevordering en preventie van laaggeletterdheid. De BoekStartcoach, zie paragraaf 3.1.3, is niet de enige factor van belang maar wel essentieel om voorgenomen beleid concreet binnen consultatiebureaus aandacht te geven zodat taalarme gezinnen daadwerkelijk bereikt worden.

Samenwerking Nederlands Centrum Jeugdgezondheid

Kunst van Lezen en Stichting Lezen namen deel aan het Landelijk Netwerk Geletterdheid. Dit is een initiatief van het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid. Hier leren medewerkers van de bibliotheek- en jeugdgezondheidszorg elkaars sector kennen en delen zij expertise, onderzoek en projecten.

Lezen op recept

Lezen op recept was een pilot met (voor)leesbevordering op het consultatiebureau bij gezinnen met kinderen van 0 tot 4 jaar. Jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen informeerden ouders over de positieve invloed van voorlezen op de taalontwikkeling van hun kind. Zij lieten voorbeeldgedrag zien, verstrekten informatie en gaven boekjes mee. Ook de BoekStartcoach speelde daarbij een rol.

Jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen die meewerkten aan de pilot, waren enthousiast. In opdracht van Stichting Lezen leverde Sardes in 2024 een effectevaluatie op over de eerste 18 maanden van de pilot. De resultaten zijn positief. Sardes maakte ook een implementatiemodel van de werkwijze op het consultatiebureau. Stichting Lezen stelt dit beschikbaar aan gemeenten, JGZ-organisaties en bibliotheken.

E-learning Taalstimulering door voorlezen voor JGZ

De geaccrediteerde e-learningmodule *Taalstimulering door voorlezen* is ontwikkeld door Kunst van Lezen en het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid. De JGZ-academie biedt de training aan. De opleiding besteedt specifiek aandacht aan het bespreekbaar maken van het belang van (voor)lezen met ouders die moeite hebben met lezen. In 2024 volgden 189 jeugdgezondheidszorgprofessionals deze training: 125 jeugdverpleegkundigen en 33 jeugdartsen.

E-learning Taalstimulering door voorlezen voor de kraamzorg

Ook kraamverzorgenden kunnen een rol spelen bij het activeren van ouders om te praten, zingen en lezen met hun kind. De geaccrediteerde e-learning *Taalstimulering door voorlezen voor kraamzorg* wordt aangeboden door het Kenniscentrum Kraamzorg. In 2024 rondten 135 kraamverzorgenden de training met goed gevolg af. Eerder schreven we een handleiding voor de kraamverzorgenden.²³ In samenwerking met Kraamzorgorganisatie Naviva maakten we beeld en filmmateriaal voor de e-learning.

6.5 Gezinsaanpak in kinderopvang en onderwijs stimuleren

BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek *op school* po besteden steeds meer aandacht aan taalarme gezinnen. Kunst van Lezen ondersteunde een aantal kinderop-

²³ [taalstimulering-door-voorlezen-interactief-kraamzorg-.pdf](#)

vanglocaties om daarbij gebruik te maken van digitale prentenboeken. Met name kinderen die opgroeien in een gezin waar geen leescultuur heerst, hebben baat bij digitale prentenboeken. Uit de Quick Scan BoekStart-BoekenPret blijkt dat de grootste succesfactor van het programma BoekenPret is dat kinderen thuis en in de kinderopvang of op school uit hetzelfde boek worden voorgelezen. Ook prijzen de betrokkenen de laagdrempeligheid en de goede materialen van het programma, zoals de speelontdekboeken.

Tijdens De Nationale Voorleesdagen 2024 konden 120.000 kleuters met een andere thuistaal dan het Nederlands niet alleen op school maar ook thuis genieten van het Prentenboek van het Jaar. De boekjes werden met het oog daarop door de CPNB vertaald in het Pools, Turks, Arabisch en Oekraïens. De VoorleesExpress maakte er instructievideo's bij. De bibliotheek kocht de boekjes in bij NBD Biblion en distribueerde ze. De waardering voor en vraag naar de vertalingen is groot. De vertalingen gingen onder andere mee in de Voorleestassen die werden uitgedeeld op Bibliotheek op school-scholen in krimpregio's met relatief grotere taalachterstanden die met een leesconsulent en leescoördinator werken.

Samen met het Nederlands Centrum Jeugdgezondheidszorg, Stichting Lezen & Schrijven en Racoon Serious Games zijn we in 2024 gestart met de ontwikkeling van een spel dat ouders van jonge kinderen ondersteunt in het versterken van een taalrijke thuisomgeving. De eerste versie is getest met enkele ouders. In 2025 wordt dit verder uitgewerkt tot een prototype waarmee we pilots kunnen gaan doen.

6.6 Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid

De Gezinsaanpak vraagt bij uitstek om een goed aangestuurde netwerksamenwerking van partners. Om te zorgen dat gemeenten zich kunnen voorbereiden op hun toekomstige regierol daarin, besloot het ministerie van OCW in 2020 dat hiervoor een samenhangende lokale aanpak voor moest komen. Vanuit Tel mee met Taal waren er tot en met 2024 extra middelen beschikbaar voor de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid. In 2024 werd bekend dat het ministerie dit project met een jaar verlengde tot en met 2025 en een extra impulssubsidie van in totaal € 0,5 mln beschikbaar stelde. Hiermee kan het project worden afgerond en kunnen de opbrengsten worden bestendigd en overdragen aan gemeenten die nog niet eerder deelnamen. Een deel van het geld was bedoeld om de aanpak te implementeren in enkele gemeenten die onderdeel zijn van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid.

Stichting Lezen (penvoerder), de KB, Stichting Lezen en Schrijven, individuele gemeenten en de VNG hebben vanaf 2020 samengewerkt aan een model voor deze samenhangende aanpak. Een werkgroep met vertegenwoordigers van Stichting Lezen, Stichting Lezen en Schrijven, KB en SPN voert het project uit. We hadden hierover in 2024 geregeld overleg met de stuurgroep, waarin alle betrokken organisaties en OCW als opdrachtgever vertegenwoordigd zijn.

Het project was ingedeeld in de volgende fasen:

- Q4 2020 t/m Q1 2021: voorbereidende fase.
- Q2 2021 t/m Q1 2022: ontwikkelfase. Op basis van ervaringen van de gemeenten Arnhem, Haarlem, Harderwijk, Schiedam en Venlo werd een concept-stappenplan ontwikkeld.

- Q2 2022 t/m Q2 2023: pilotfase. Het stappenplan werd met en in de gemeenten Bergen (L), Beuningen, Eemsdelta, Haarlemmermeer en Zutphen getest en op basis daarvan aangescherpt en doorontwikkeld.
- Q3 2023 t/m Q4 2024: uitrolfase. Het aangepaste stappenplan werd uitgerold in 31 nieuwe gemeenten. Deze gemeenten waren uiteenlopend qua omvang en verspreid over het hele land. De deelnemers werden opgesplitst in twee clusters die elk gedurende een periode van zes maanden met de aanpak aan de slag gingen. De begeleiding was in handen van de adviseurs van Stichting Lezen en Schrijven. Na en op basis van deze fase werd het stappenplan nogmaals aangepast om het geschikt te maken voor toepassing in alle Nederlandse gemeenten.

Resultaten

Het projectteam leverde de volgende resultaten op:

- Een stappenplan waarmee alle gemeenten zelfstandig aan de slag kunnen met de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid;
- Een bijbehorende bouwstenenaanpak met voorbeelden van praktische toepassingen die gemeenten in kunnen zetten om hun aanpak uit te voeren;
- De website www.gezinsaanpak.nl met informatie over het stappenplan en de bouwstenen;
- Een monitorinstrument waarmee gemeenten de effectiviteit van hun aanpak kunnen meten en delen, beschikbaar via www.monitorgezinsaanpak.nl.
- Diverse kennisdelingssessies, nieuwsbrieven, bijeenkomsten en webinars.

7. Organisatie

Kunst van Lezen

7.1 Verantwoordelijkheden en bemensing

In het verslagjaar was Adriaan Langendonk voor 40 uur per week aangesteld als landelijk manager leesbevorderingsprogramma's. Hij is in dienst van de KB. In 2024 was hij vier dagen per week gedetacheerd bij Stichting Lezen, waar hij deel uitmaakt van het managementteam en rechtstreeks verantwoording aflegt aan de directeur-bestuurder. Direct betrokkenen bij de KB zijn het lid van het directieteam met Lezen en Digitale geletterdheid in de portefeuille en de Netwerkmanager van de afdeling Bibliotheekstelsel. De gekozen constructie werkt naar tevredenheid. De communicatie tussen beide organisaties is adequaat.

Vaste bezetting

Heel 2024 zette Stichting Lezen vijf programmaspecialisten in voor BoekStart, de Bibliotheek *op school* po, de Bibliotheek *op school* vo, de Bibliotheek *op school* in het mbo en de Bibliotheek *op school* pabo/tweedegraads lerarenopleiding. De specialist voor het mbo in brede zin is gestart in april 2024. De andere specialist beroepsonderwijs concentreert zich op de lerarenopleidingen op hbo-niveau en de mbo-opleidingen pedagogisch medewerker en onderwijsassistent.

De communicatiespecialist coördineerde alle communicatiewerkzaamheden voor de programma's BoekStart en de Bibliotheek *op school*. De onlinecommunicatie met BoekStartouders werd verzorgd door een programmamedewerker. Zij werden ondersteund door een medewerker die zich concentreert op deelname aan beurzen en landelijke bijeenkomsten rond de programma's.

Per programmalijn boden domeinspecialisten van Stichting Lezen inhoudelijke ondersteuning ten behoeve van de communicatie-uitingen en evenementen. In 2024 werden uren van deze medewerkers en van mensen van de projectadministratie (deels) vergoed vanuit het programma.

Freelance ondersteuning

Kunst van Lezen werkt ook met deskundige freelancers die (delen van) de verschillende activiteiten uitvoeren, bijvoorbeeld op het gebied van expertise, monitoring, strategische netwerkondersteuning, communicatieondersteuning en projectondersteuning voor de uitvoering van de subsidieregeling Masterplan basisvaardigheden. In 2024 werd het beleid van eerdere jaren voortgezet: medewerkers van Stichting Lezen voerden vooral structurele taken uit; freelancers werden ingezet als er specifieke expertise vereist was.

De regionale en lokale uitvoering van de programma's in het algemeen en de Impulsregeling in het bijzonder vond plaats via een overkoepelend kernteam en specifieke kernteams voor de leeftijdscategorieën 0-12 en 12+ van SPN. De provinciale coördinatoren en het team van Kunst van Lezen informeerden en ondersteunden lokale bibliotheken bij hun werk.

7.2 Communicatie

De communicatie van Kunst van Lezen richt zich vooral op professionals, zoals pedagogisch medewerkers, leraren en bibliotheekmedewerkers, en op de strategische laag van kinderopvangorganisaties, scholen en bibliotheken. De communicatie is gericht op het enthousiasmeren over de aanpak van Kunst van Lezen en op het stimuleren van het gebruik van de beschikbare instrumenten en trainingen. Zie daarvoor de paragrafen 3.4 en 4.4.

Alleen de communicatie over BoekStart voor baby's is rechtstreeks tot ouders gericht. Voor dit programma is een uitgebreid pakket communicatiemiddelen voor ouders van jonge kinderen beschikbaar, zie paragraaf 3.4.

In 2024 leverde Kunst van Lezen ook communicatieve input voor uitvoering van de subsidieregeling Masterplan basisvaardigheden II. De communicatiemiddelen voor professionals werden ingezet om de medewerkers van de bibliotheken te informeren over deze nieuwe geldstroom.

De kernteams rond BoekStart en de Bibliotheek op school organiseerden drie keer per jaar (online) bijeenkomsten voor informatie-uitwisseling met en tussen POI-coördinatoren per onderdeel van Kunst van Lezen (BoekStart, dBos po en dBos vo/beroepsonderwijs). Eind 2024 werd het kernteam van SPN, Stichting Lezen en de KB ontbonden om plaats te maken voor een Landelijk team BoekStart en de Bibliotheek op school (zie ook hoofdstuk 1).

Voor de strategische laag van de bibliotheken verzorgde Kunst van Lezen een strategische nieuwsbrief en twee webinars voor bibliotheekdirecties, zie paragraaf 5.3. Op de voor professionals bedoelde websites pro.debibliotheekopschool.nl en boekstartpro.nl zijn twee toolkits beschikbaar, geordend per bouwsteen van de aanpak. De belangrijkste brochures en folders werden ook op papier verspreid naar de bibliotheken.

We maakten ook gebruik van de communicatiemiddelen van partnerorganisaties om de doelgroepen te bereiken. Zo staan op [Bibliotheek Campus \(SPN\)](https://bibliotheekcampus.spn.nl) veel van de trainingen die vanuit BoekStart en de Bibliotheek op school worden aangeboden. Ook kochten we advertentieruimte in voor relevante sites en vakbladen zoals *Kader Primair*, *Beter Begeleiden*, *Prima Onderwijs*, *Zwangerenportaal* en de *Nationale Onderwijsgids*.

De beleidsstukken van Kunst van Lezen staan op www.lezen.nl. Ook is Kunst van Lezen te vinden op de site voor openbare bibliotheken van de KB: [Kunst van lezen | Bnetwerk \(bibliotheeknetwerk.nl\)](https://kunstvanlezen.nl). Op deze site is ook de informatie opgenomen over de [Gezinsaanpak en de bijbehorende tools](#).

7.3. Nationale en internationale vertegenwoordiging

De landelijk programmamanager Kunst van Lezen vertegenwoordigde Stichting Lezen en de KB nationaal en internationaal als:

- deelnemer aan de werkgroep kaderherziening van de Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal op het terrein van de certificeringsmodule Taalhuizen;
- adviseur van het strategisch overleg Jeugd en Onderwijs (overleg over educatie tussen SPN, KB, VOB en Stichting Lezen);
- lid van de werkgroep van het Expertisepunt Basisvaardigheden in het kader van Tel mee met Taal;

- lid van de section Literacy & Reading van de International Federation of Library Associations (IFLA);
- Lid van de Stuurgroep Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid;
- Lid van de Adviesraad Tel mee met Taal.

De domeinspecialist BoekStart nam deel aan de werkgroep Global Network early years bookgifting. Afgelopen jaar waren er diverse bijeenkomsten voor deelnemers, met als onderwerpen kinderen met aanvullende behoeften, gezondheid en welzijn, programma's in landen met armoede, belangenbehartiging en communicatie.

7.4. Financiën

Penvoerder Stichting Lezen ontvangt de subsidie voor Kunst van Lezen, voor de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid (GGG) en voor het Masterplan basisvaardigheden en is verantwoordelijk voor het financiële beheer en de verantwoording.

Kunst van Lezen

Voor de activiteiten in het kader van maatregel 6A van Tel mee met Taal (het reguliere programma van Kunst van Lezen via BoekStart en de Bibliotheek *op school*) bedroeg het budget in 2024 € 2,85 miljoen. Voor de activiteiten in het kader van de maatregelen 6B, 6C, 6D en 6E van Tel mee met Taal, die in de aanvraag gegroepeerd zijn onder de noemer van de preventieve Gezinsaanpak (o.a. de BoekStartcoach), was in 2024 € 0,5 miljoen beschikbaar, afkomstig uit het bij maatregel 6B behorende budget voor de periode 2020-2024. In het laatste jaar van de periode 2020-2024 komt het saldo uit op nul.

Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid (GGG)

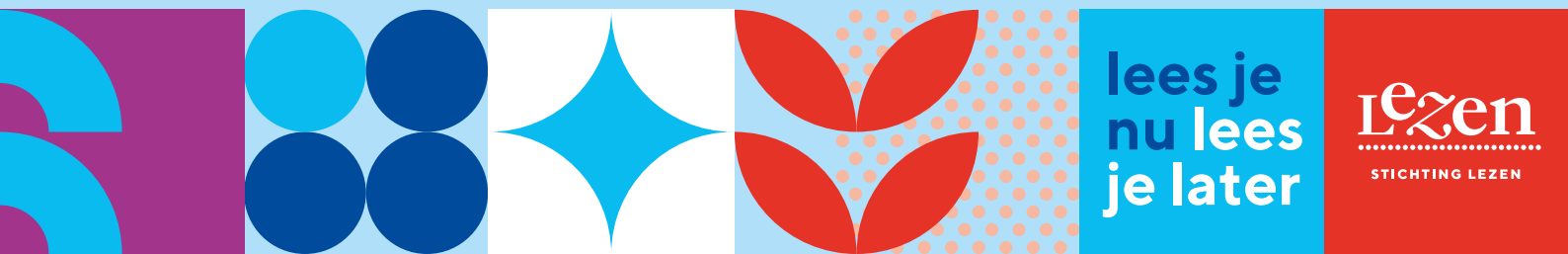
Eind 2020 verstrekte de directie Middelbaar Beroepsonderwijs van OCW Stichting Lezen een extra subsidie uit Tel mee met Taal voor de periode 2020-2024. Met deze subsidie is de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid ontwikkeld. De GGG is erop gericht om gemeenten de regie te laten voeren over een samenhangende lokale aanpak voor de ondersteuning van taalarme gezinnen bij de lees- en taalontwikkeling van de kinderen en de basisvaardigheden van de ouders. Het beschikbare budget was € 0,2 miljoen per jaar, afkomstig uit het bij maatregel 6B behorende budget voor de periode 2020-2024. In 2024 is daarbovenop door OCW een extra bedrag voor de GGG vrijgemaakt van € 0,25 miljoen. Eenzelfde bedrag is extra beschikbaar in 2025, waarna het project definitief zal stoppen. De financiële verantwoording van dit onderdeel van de Gezinsaanpak wordt apart door Stichting Lezen vermeld in de jaarrekening 2024.

Masterplan basisvaardigheden (MBV)

In november 2023 kreeg Stichting Lezen een bedrag van € 73,9 miljoen uit het Masterplan basisvaardigheden voor de schooljaren 2023-2024, 2024-2025 en 2025-2026. Dat geld is bestemd voor de implementatie van BoekStart in de kinderopvang en de Bibliotheek *op school* (alle onderdelen) op nieuwe locaties en voor de doorontwikkeling van deze programma's op locaties die al met deze programma's werkten. In het schooljaar 2023-2024 was een budget van € 25.64 miljoen beschikbaar. De financiële verantwoording van dit onderdeel van de Gezinsaanpak wordt apart door Stichting Lezen vermeld in de jaarrekening 2024.

©Stichting Lezen 2025
Ontwerp **Hocus** (studiohocus.nl)

lezen.nl

lees je
nu lees
je later

Lezen
STICHTING LEZEN